

Održivost razvoja ruralnih područja: analiza Krapinsko-zagorske županije

Turk, Luka

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:285283>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija

Sveučilišni diplomski studij

LUKA TURK

**Održivost razvoja ruralnih područja: analiza Krapinsko-zagorske
županije**

**Sustainability of development of rural areas: analysis of Krapina-
zagorje County**

Diplomski rad

Opatija, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija

Sveučilišni diplomski studij

Studijski smjer: Održivi razvoj turizma

**Održivost razvoja ruralnih područja: analiza Krapinsko-zagorske
županije**

**Sustainability of development of rural areas: analysis of Krapina-
zagorje County**

Diplomski rad

Kolegij: **Ekonomika održivog razvoja**

Student: **Luka Turk**

Mentor: **Prof.dr.sc. Zvonimira Šverko
Grdić**

Matični broj: **4077/23**

Opatija, travanj 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Luka Turk

4077/23

(ime i prezime studenta)

(matični broj studenta)

Održivost razvoja ruralnih područja: analiza Krapinsko-zagorske županije

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima Creative Commons licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 30. travnja 2024.

Luka Turk

Potpis studenta

SAŽETAK

Održivi razvoj predstavlja dugoročni pristup koji teži zadovoljenju trenutnih potreba ljudi bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe. Cilj održivog razvoja je održavanje ravnoteže između ekonomskog napretka, zaštite okoliša i socijalne pravednosti. Ekonomska dimenzija održivog razvoja odnosi se na promicanje pravedne raspodjele resursa, poticanje inovacija, ekonomskog rasta te poticanje društveno odgovornog poslovanja. Ekološka dimenzija naglašava očuvanje prirodnih resursa, smanjenje emisija stakleničkih plinova, zaštitu bioraznolikosti te primjenu praksi održivog razvoja u svrhu zaštite okoliša. Socijalna dimenzija podrazumijeva borbu protiv siromaštva, nejednakosti i diskriminacije te osiguranje pristupa osnovnim potrebama poput obrazovanja, zdravstvene i socijalne skrbi. Održivi razvoj zahtijeva ravnotežu između ekonomskog rasta i zaštite okoliša uz poštivanje moralnih načela. Za ostvarenje ciljeva potrebna je suradnja svih dionika, poduzeća i stanovništva na regionalnoj i lokalnoj razini uz poticaje lokalne i regionalne samouprave. Stanovnike ruralnih područja potrebno je educirati, približiti pojam „održivi razvoj“ te podići prvenstveno ekološku svijest. Cilj ovog rada je ukazati na izazove i prilike održivog razvoja za Krapinsko-zagorsku županiju kao ruralnu sredinu.

Ključne riječi: održivi razvoj; ekonomska dimenzija; ekološka dimenzija; socijalna dimenzija.

SADRŽAJ

UVOD	1
1. ODRŽIVI RAZVOJ	3
1.1. Definicija i elementi održivog razvoja	3
1.1.1. Ekonomska održivost	3
1.1.2. Ekološka održivost	5
1.1.3. Socijalna održivost	5
1.2. Održivi razvoj Krapinsko – zagorske županije	6
1.3. Najvažniji dokumenti održivog razvoja na području RH i KZZŽ	10
2. RURALNI RAZVOJ	19
2.1. Definicija ruralnog područja	19
2.2. Specifičnosti ruralnih područja	19
2.3. Doprinos ruralnog razvoja održivosti općeg razvoja	21
3. ANALIZA TRENUTNOG STANJA RURALNIH PODRUČJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE	23
3.1. Povijest nastanka Krapinsko-zagorske županije	23
3.2. Ekonomska perspektiva	25
3.2.1. Gospodarska kretanja Krapinsko-zagorske županije	25
3.2.2. Razvoj malih i srednjih poduzeća	27
3.2.3. Poljoprivreda i ruralni turizam	29
3.3. Socijalna perspektiva	32
3.4. Ekološki aspekti	36
4. ISTRAŽIVANJE STAVOVA LOKALNOG STANOVNIŠTVA O VAŽNOSTI IMPLEMENTACIJE ODRŽIVOG RAZVOJA U RURALNOM PODRUČJU	40
4.1. Metodologija istraživanja	40
4.2. Rezultati istraživanja	41
5. IZAZOVI I PRILIKE ODRŽIVOG RAZVOJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE	50
5.1 Identifikacija ključnih izazova	50
5.2 Prilike za održivi razvoj	51
5.2.1 Poticanje ruralnog turizma	52
5.2.2. Podrška lokalnoj poljoprivredi	53
5.2.3. Razvoj zelenih tehnologija	54
6. ZAKLJUČAK	56
POPIS LITERATURE	58
POPIS ILUSTRACIJA	60

UVOD

Predmet ovog rada je održivost razvoja ruralnih područja te je kao primjer navedena analiza Krapinsko-zagorske županije. Održivi razvoj je koncept koji se odnosi na zadovoljenje potreba današnjih generacija bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe. Definicija održivog razvoja potječe iz Brundtlandovog izvještaja iz 1987. godine, koji je popularizirao koncept održivog razvoja. Ukratko, glavni cilj održivog razvoja je ravnoteža između ekonomskog prosperiteta, socijalne pravde i zaštite okoliša kako bi se osiguralo dugoročno blagostanje ljudi i planeta. Rad je strukturiran kroz teoretska poglavlja, počevši od uvoda koji postavlja način istraživanja, preko definicije i elemenata održivog razvoja, do analize trenutnog stanja Krapinsko-zagorske županije, istraživanja stavova lokalnog stanovništva te identifikacije izazova i prilika za održivi razvoj. U prvom dijelu istraživanja definiraju se koncepti održivog razvoja i ruralnog razvoja, ističući ekonomske, socijalne i ekološke aspekte održivosti. Naglasak je stavljen na održivi razvoj Krapinsko-zagorske županije, uz pregled ključnih dokumenata koji definiraju politike održivog razvoja na lokalnoj i nacionalnoj razini. Nastavljajući, analizira se trenutno stanje ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije. Obuhvaćen je povijesni kontekst županije čime se definira povijest nastanka Hrvatskog zagorja dok se ekonomska perspektiva fokusira na gospodarska kretanja, razvoj malih i srednjih poduzeća te poljoprivredu i ruralni turizam. Socijalna perspektiva obuhvaća područje obrazovanja, zdravstva, stanovanja i kvalitete života, dok se ekološki aspekti istražuju kroz očuvanje prirodnih resursa i promicanje održivih praksi. Nadalje, istraživanje stavova lokalnog stanovništva o važnosti implementacije održivog razvoja u ruralnom području provodi se kroz odgovarajuću metodologiju, čiji se rezultati analiziraju i interpretiraju. Konačno, izazovi i prilike za održivi razvoj Krapinsko-zagorske županije identificiraju se s ciljem informiranja o mogućnostima i potencijalnim smjerovima razvoja. To uključuje identifikaciju ključnih izazova koji se suočavaju s ruralnim područjima, kao i prilika poput poticanja turizma i razvoja ruralnih inovacija. Ovaj rad pruža sveobuhvatan pregled održivog i ruralnog razvoja u Hrvatskom zagorju, istražujući različite dimenzije održivosti i identificirajući ključne čimbenike koji utječu na razvoj i budućnost ovog područja. Njegovi rezultati i preporuke mogu poslužiti kao osnova za daljnje strategije i politike usmjerene prema ostvarivanju održivog razvoja u ruralnim zajednicama.

Ciljevi istraživanja su:

- Definirati održivi razvoj
- Definirati ruralni razvoj
- Analizirati trenutno stanje ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije
- Istražiti stavove lokalnog stanovništva o važnosti implementacije održivog razvoja.

Kod pisanja diplomskog rada na temu „Održivost razvoja ruralnih područja: analiza Krapinsko-zagorske županije“ korištene su tri hipoteze kako bi se lakše shvatila poanta i rezultati istraživanja. Hipoteze koje su postavljene na temelju sadržaja diplomskog rada su:

Hipoteza 1- Stanovnici Krapinsko-zagorske županije koji su više obrazovani i informirani imaju pozitivniji stav prema implementaciji održivog razvoja u ruralnim područjima.

Hipoteza 2- Ruralni turizam ima značajan potencijal za poticanje ekonomskog razvoja i održivosti ruralnih područja u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Hipoteza 3- Postoji negativna korelacija između stanja okoliša i ekonomskog razvoja ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije.

Po pitanju metodologije istraživanja, kod izrade diplomskog rada korištena je dostupna literatura na internetu u digitalnom obliku te u tiskanom obliku. Metodologija istraživanja o stavovima lokalnog stanovništva o važnosti implementacije održivog razvoja u ruralnom području Krapinsko-zagorske županije sastojala se od kvantitativnog načina prikupljanja podataka. Kvantitativni pristup uključivao je provedbu anketnog istraživanja putem distribucije strukturiranih upitnika lokalnom stanovništvu. Upitnik je dizajniran kako bi se ispitali stavovi ispitanika o održivom razvoju, specifično fokusirajući se na ekonomske, socijalne i ekološke aspekte. Anketiranje je provedeno na reprezentativnom uzorku stanovnika ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije. Istraživanje se provodi u 5 faza a to su: odabiranje uzorka, instrument istraživanja, priprema terena, provođenje istraživanja te analiza podataka.

1. ODRŽIVI RAZVOJ

Kroz poglavlje „Održivi razvoj“ definirat će se održivi razvoj te se definirati elementi održivosti kroz tri oblika održivosti. Također, analizirat će se održivi razvoj na primjeru Krapinsko-zagorske županije te će se istaknuti najvažniji dokumenti održivog razvoja na području Krapinsko-zagorske županije te Republike Hrvatske. Održivi razvoj je kao pojam veoma važan za funkcioniranje današnjeg društva jer je „usko“ povezan sa održivosti okoliša, ekonomskim prosperitetom, društvenom pravednosti te je važan za dugoročnu stabilnost društva.

1.1. Definicija i elementi održivog razvoja

Pojam održivog razvoja (engl. Sustainable Development) potječe iz šumarstava, a odnosio se na mjeru pošumljavanja površina i na sječū šume koje su bile međuzavisne i nisu smjele narušiti biološku obnovu šume. U 80-im godinama 20. stoljeća održivost je ušla kao termin međunarodne zajednice kada je UN-a iznijela svjetsku strategiju očuvanja prirodnih resursa usklađenu s općim ciljem postizanja održivog razvoja.¹ Definicija održivog razvoja kroz godine se izmjenjivala, no baza definicije je ostala ista, a to je da se održivim razvojem zadovoljavaju potrebe sadašnjih generacija bez ugrožavanja budućih generacija da ostvare svoje potrebe. Održivi razvoj sastoji se od 3 ključna elementa, a to su: ekonomska, socijalna i ekološka održivost te će se sva 3 elementa u nastavku detaljnije definirati i razraditi.

1.1.1. Ekonomska održivost

Ekonomska održivost je sposobnost ekonomskih modela da održavaju stabilnost i prosperitet kroz dugoročno efikasno korištenje materijalnih i prirodnih resursa, pravednu raspodjelu bogatstva, zaštitu okoline i podršku inovacijama te tako osiguravajući dugoročno blagostanje društva bez štetnih posljedica na buduće generacije ili okolinu. Ekonomska održivost znači generiranje prosperiteta na različitim razinama društva te postizanje dugoročne učinkovitosti svih ekonomskih aktivnosti.² Posljednjih godina održivi razvoj nametnuo se kao osnovni cilj bilo koje aktivnosti, bez obzira na njezin ishod. Ekonomski rast i razvoj ovog problema

¹ Črnjar K., Črnjar M., Menadžment održivog razvoja, Rijeka, 2009., str.-79

² UNEP-WTO, (2005). Making Tourism More Sustainable, A Guide for Policy Makers, United Nations Environment Programme and World Tourism Organization, URL:

<http://www.sustainablesids.org/wpcontent/uploads/2016/11/UNEP-WTO-2005-Making-tourism-more-Sustainable-Aguide-for-policy-makers.pdf> (Pristupljeno: 26.03.2024.)

presudni su u svim aktivnostima koje bilježe kontinuiran rast. Turizam se svakako javlja kao jedna od tih aktivnosti sa svim svojim sastavnicama. Razlog tomu su, pored pozitivnih ekonomskih učinaka, sve veći utjecaji na ekologiju okoliša.³ Koncept ekonomske održivosti vrlo je važan općenito kod sagledavanja održivog razvoja jer ga čine elementi koje je potrebno uzeti u obzir ako se želi da rezultati implementacije održivog razvoja budu pozitivni. Element koji pripada ekonomskoj održivosti odnosi se na efikasnost resursa. Ekonomska održivost i efikasnost resursa u međusubnoj su korelaciji jer ekonomska održivost podrazumijeva optimalno korištenje resursa. Optimalno korištenje resursa može se odnositi na: smanjenje otpada, efikasno korištenje električne energije i vode i sl. Dugoročno planiranje je element koji održiva ekonomija uzima u obzir kod sagledavanja dugoročnih posljedica trenutnih i budućih ekonomskih odluka i politika. Dugoročno planiranje podrazumijeva donošenje strategija koje osiguravaju ekonomske aktivnosti koje se mogu održavati tijekom određenog vremena. Prednost dugoročnog planiranja je u tome što sagledavaju širu sliku strategija i ishoda te se umjesto oslanjanja na kratkoročne ishode koji mogu dovesti do dugoročnih problema, oslanjaju na dugoročne procese te samim time pozitivno utječu na održivi razvoj. Socijalna pravednost je element ekonomske održivosti koji uključuje aspekte socijalne pravde. Socijalna pravednost navodi da ekonomske aktivnosti trebaju doprinosti smanjenju siromaštva, nejednakosti i osiguravanju pristupa osnovnim potrebama svih članova društva. Dakle, osim zadovoljavanja financijskih potreba, ekonomske aktivnosti se trebaju provoditi u svrhu smanjenja društvene nejednakosti te održavanja socijalne pravednosti. Zaštita okoline: je element ekonomske održivosti koji se najviše spominje uz pojam „održiva ekonomija“ jer uzima u obzir utjecaj ekonomskih aktivnosti na okolinu. Zaštita okoline podrazumijeva smanjenje emisija štetnih plinova, zaštitu bioraznolikosti, očuvanje prirodnih resursa i promoviranje ekoloških tehnologija u praksi. U kontekstu ekonomske održivosti, elementi koji se trebaju spomenuti su „inovacije i tehnološki napredak“. Ekonomska održivost se oslanja na inovacije i tehnološki napredak kako bi se osiguralo da ekonomske aktivnosti budu efikasne, prilagodljive tehnološkim promjenama te prihvatljive i društvu i ekologiji.

³ Krce Miočić. B., Razovič. M., Klarin. T.(2016) Management of sustainable tourism destination through stakeholder cooperation, Zadar, str. 99-120.

1.1.2. Ekološka održivost

Ekološka održivost jedna je od 3 održivosti koje će se spomenuti u ovom radu. Ekološka održivost se sastoji od tri ključna pitanja. Prvo je kratkoročna perspektiva nasuprot dugoročne perspektive, slijedi razmrvljeno razumijevanje nasuprot sustavnom cjelovitom razumijevanju nužnosti ekosustava za ljudsku sposobnost preživljavanja te koncept ograničenja ljudskog utjecaja na ekosustave do razine do koje oni to mogu podnijeti.⁴ Ekološka održivost odnosi se na sposobnost održavanja ravnoteže i sklada između ljudskih aktivnosti i okoliša kako bi se osiguralo dugoročno očuvanje prirodnih resursa te njihovo očuvanje za buduće generacije na zemlji. Ekološka održivost odnosi se na očuvanje bioraznolikosti, očuvanje ekosustava, smanjenje emisija štetnih plinova kao jednog od najvećih ekoloških problema današnjice te smanjenje otpada. Ekološkom održivošću potiče se održivo korištenje prirodnih resursa poput vode, šume, zemlje i tla. Može se zaključiti kako podrazumijeva praksu koja minimizira negativne utjecaje na okoliš, promiče obnovljive izvore energije, potiče smanjenje potrošnje resursa, potiče recikliranje i ponovnu upotrebu materijala te potiče ekološki prihvaljiv način života i poslovanja. Cilj je stvoriti ravnotežu između potreba sadašnjih generacija te očuvanje prirodnih resursa za potrebe budućih generacija.

1.1.3. Socijalna održivost

Socijalna održivost stvara vrijednost prema održivom društvu putem filozofskih, etičkih, ekonomskih, psihičkih i tehnoloških gledišta. Socijalna održivost temelji se na unutarnjim ljudskim resursima, vanjskom stanovništvu i društvenoj uspješnosti. Aspekti socijalne održivosti su: upravljanje radom, ljudska prava, društvena posvećenost, pitanje kupca te poslovne prakse.⁵ U današnjem globalnom kontekstu, koncept održivog razvoja i socijalne održivosti postaju sve važniji s obzirom da se svijet suočava sa izazovima ekonomske nejednakosti, degradacije okoliša i društvenih napetosti. Održivi razvoj nije samo pitanje ekološke očuvanosti, on također podrazumijeva promišljeno upravljanje resursima kako bi se osiguralo trajno zadovoljenje ljudskih potreba. Međutim, da bi održivi razvoj bio istinski efikasan, nužno je osigurati socijalnu održivost. Socijalna održivost se temelji na načelima pravednosti, inkluzivnosti i participacije. Ona promiče pristup osnovnim ljudskim potrebama poput obrazovanja, zdravstvene zaštite i socijalne sigurnosti za sve članove društva. Društvo koje se temelji na socijalnoj održivosti teži smanjenju nejednakosti, isključenosti i diskriminacije. To znači osiguravanje jednakih prilika za sve, bez obzira na rasu, spol,

⁴ Tafra-Vlahović. M. (2011): Održivo poslovanje, Intergrafika d.o.o., Zaprešić, 8 str.

⁵ Garbie, I. (2016) Sustainability in Manufacturing Enterprises: Concepts, Analyses and Assessments for Industry 4.0. Switzerland: Springer. str. 103-114.

socioekonomski status ili druge osobine. Jedan od ključnih aspekata socijalne održivosti je borba protiv siromaštva. Siromaštvo nije samo pitanje nedostatka materijalnih resursa, već i nedostatka pristupa obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, stanovanju i drugim osnovnim potrebama. Održivi razvoj ne može biti postignut ako veliki broj ljudi živi u siromaštvu i socijalnoj isključenosti. Stoga je važno implementirati politike koje potiču ekonomski rast uz istovremeno osiguravanje pravedne raspodjele resursa i pristupa svim slojevima društva. Socijalna održivost uključuje i promicanje socijalne kohezije i solidarnosti. Društvo koje njeguje osjećaj zajedništva i međusobne podrške ima veću otpornost na krize i izazove. To se postiže kroz promicanje inkluzivnih politika, aktivno uključivanje građana u procese donošenja odluka te jačanje civilnog društva. Participacija građana u oblikovanju javnih politika osigurava da se njihove potrebe i interesi uzimaju u obzir, što je ključno za stvaranje društva u kojem se svi osjećaju uvaženo i zastupljeno. Međutim, ostvarivanje socijalne održivosti nije uvijek jednostavno. Postoje mnoge prepreke poput duboko ukorijenjenih društvenih nejednakosti, političke korupcije i nedostatka političke volje za promjenama. Stoga je važno da države, međunarodne organizacije i civilno društvo surađuju kako bi se prevladale ove prepreke i postigla socijalna pravda. Osim toga, tehnološki napredak i globalizacija donose nove izazove za socijalnu održivost. Digitalna revolucija, iako otvara nove mogućnosti za ekonomski razvoj, također može povećati nejednakost i isključenost ako se ne upravlja odgovarajuće. Stoga je važno promicati inkluzivne tehnološke politike koje osiguravaju da svi imaju pristup digitalnim alatima i mogućnostima. Održivi razvoj i socijalna održivost su nerazdvojivo povezani i ključni za stvaranje harmoničnog i prosperitetnog društva. Integracija ekonomske, ekološke i socijalne dimenzije u sve razvojne strategije ključna je za postizanje održivog napretka. To zahtijeva suradnju svih dionika društva kako bi se osiguralo da razvoj bude pravedan, inkluzivan i održiv za sve.

1.2.Održivi razvoj Krapinsko – zagorske županije

Prema Svjetskoj komisiji za okoliš, održivi razvoj je zadovoljavanje potreba sadašnje generacije, bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Zajednički termin kojim se može povezati sve definicije bio bi „ravnoteža“. Održivi razvoj Krapinsko-zagorske županije, kao i svake druge regije, obuhvaća sveukupni napredak koji se temelji na ravnoteži ekonomskih, socijalnih i ekoloških faktora kako bi se osiguralo blagostanje sadašnjih generacija bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe. Održivi razvoj kao što je već navedeno u prethodnom dijelu rada dijeli se na ekonomsku, socijalnu i ekološku održivost. U nastavku će se definirat održivi razvoj na razini

Krapinsko-zagorske županije te detaljno obrazložiti što svaka održivost znači za Krapinsko-zagorsku županiju kao za ruralno područje.

Ekološka održivost Krapinsko-zagorske županije

Krapinsko-zagorska županija je regija koja je na razini RH i u svijetu prepoznata kao regija bogata prirodnim resursima i kao takvoj mora joj biti prioritet očuvanje ekologije te briga o ekološkoj održivosti. Kako bi se ostvarila ekološka održivost potrebno je obratiti pozornost na sljedećih 5 elemenata, a to su:

Očuvanje prirodnih resursa– Kao što je već i navedeno, Krapinsko-zagorska županija je „bogata“ prirodnim resursima te je samim time očuvanje prirodnih resursa prijeko potrebno za održavanje ekološke održivosti te očuvanje resursa za buduće generacije. Na razini Krapinsko-zagorske županije očuvanje resursa može se odnositi na očuvanje pitke vode, očuvanje šuma, očuvanje poljoprivrednih zemljišta te promociju održive poljoprivrede.

Očuvanje bioraznolikosti- Krapinsko-zagorska županija bogata je bioraznolikosti te je „kuća“ mnogih biljnih i životinjskih vrsta. U svrhu očuvanja bioraznolikosti na razini županije trebaju se provoditi „akcije“ očuvanja i mjere zaštite ugroženih vrsta.

Smanjenje emisija štetnih plinova- Prometne i industrijske aktivnosti mogu pridonijeti povećanju emisija štetnih plinova te se samim time onečišćuje zrak i utječe na pojavu klimatskih promjena. Građani Krapinsko-zagorske županije smanjenju emisija mogu doprinijeti na način da više koriste javni prijevoz npr. elektrificirane vlakove te da se više oslanjaju na korištenje obnovljivih izvora energije.

Gospodarenje otpadom- Upravljanje otpadom važan je dio ekološke održivosti. Može se reći kako je gospodarenje otpadom globalni problem te su za njegovo rješenje potrebna financijska sredstva. Krapinsko-zagorska županija se treba osloniti na učinkovite sustave za prikupljanje, recikliranje i zbrinjavanje otpada kako bi se smanjio negativan utjecaj na okoliš.

Edukacija i svijest o održivosti- Promicanje ekološke svijesti i edukacija stanovništva potrebni su za postizanje ekološke održivosti. Programi edukacije o važnosti očuvanja okoliša i promicanje održivih životnih stavova mogu potaknuti građane Krapinsko-zagorske županije na aktivno sudjelovanje u zaštiti okoliša. Jedan od načina za educiranje i podizanje svijesti o ekološkoj održivosti i održivom razvoju općenito može biti educiranje djece od školske dobi.

Samim time djecu se od ranije dobi uči o ekologiji i održivom razvoju. Krapinsko-zagorska županija je takav program započela 2021. godine pod nazivom „Projekt za odgoj, volontiranje i održivi razvoj u školama“⁶

Socijalna održivost Krapinsko-zagorske županije

Socijalna održivost Krapinsko-zagorske županije ključna je za stvaranje prosperitetne i ugodne zajednice u kojoj svaki pojedinac ima priliku za razvoj i zadovoljenje svojih osnovnih potreba. Ova regija, bogata kulturnom baštinom i prirodnim ljepotama, ima potencijal za promicanje socijalne pravde, solidarnosti i inkluzije. Jedan od ključnih aspekata socijalne održivosti Krapinsko-zagorske županije je pristup obrazovanju. Stvaranje kvalitetnog obrazovnog sustava na svim razinama, od predškolskog do visokog obrazovanja, ključno je za razvoj ljudskih potencijala i stvaranje konkurentne radne snage. Potrebno je ulagati u obrazovne institucije, osiguravati pristupačnost obrazovanju za sve slojeve društva te podržavati programe cjeloživotnog učenja. Krapinsko-zagorska županija u posljednjih desetak godina stvara odličan obrazovni sustav na razini županije. Rezultat obrazovnog sustava vidljiv je u otvaranju centra za kompetenciju u gradu Zaboku, a učenici pohađaju strukovne škole na području županije koje se oslanjaju na turizam i održivi razvoj⁷. Socijalna održivost uključuje i brigu o zdravlju i socijalnoj zaštiti stanovništva. Pružanje pristupačne i kvalitetne zdravstvene skrbi, posebno u ruralnim područjima, važno je za osiguravanje dobrobiti svih građana. Potrebno je ulagati u zdravstvenu infrastrukturu, promicati prevenciju bolesti te osigurati socijalnu zaštitu za najugroženije skupine stanovništva. Rad na smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti također je ključan za socijalnu održivost regije. Programi potpore za socijalno ugrožene skupine, kao što su besplatni obroci za djecu u potrebi ili subvencionirani stanovi za socijalno ugrožene obitelji, mogu doprinijeti smanjenju nejednakosti i osigurati pristojan život za sve stanovnike. Ulaganje u zdravstvenu skrb Krapinsko-zagorske županije vidljivo je u ulaganju u bolnice na području županije pa tako se županija može pohvaliti bolnicom „Bračak“ koja je jedna od modernijih na razini RH u koju dolaze pacijenti iz čitave Hrvatske pa čak i regije. Važno je promicati i kulturnu raznolikost i socijalizaciju te podržavati programe i inicijative koje promiču toleranciju i međukulturni dijalog. Kroz podršku kulturnim događajima, manifestacijama i tradicionalnim obrtima, mogu

⁶<https://kzz.hr/novosti/djeca-iz-zaboka-u-projektu-odgoj-za-volontiranje-i-odrzivi-razvoj-u-skolama/> (pristupljeno – 1.ožujka 2024.)

⁷ CUT ZABOK, URL: <https://www.rcktu-zabok.hr/> (Pristupljeno 27.03.2024)

se očuvati identitet i bogata kulturna baština regije, dok se istovremeno potiče razumijevanje i poštovanje među različitim zajednicama. Krapinsko-zagorska županija sudjeluje u organizaciji svih događaja na teritoriju Krapinsko-zagorske županije na kojima se štuje kultura, tradicija i običaji. Krapinsko-zagorska županija u događajima utječe direktno ili kao pokrovitelj čime daje veliki vjetar u leđa lokalnoj zajednici i organizatorima. Može se zaključiti kako socijalna održivost Krapinsko-zagorske županije zahtijeva sustavne napore na poboljšanju obrazovanja, zdravstvene skrbi, socijalne zaštite te promicanju inkluzije i kulturne raznolikosti. Kroz suradnju svih relevantnih dionika, moguće je stvoriti prosperitetnu i ugodnu zajednicu u kojoj svaki pojedinac ima priliku ostvariti svoje potencijale i doprinijeti zajedničkom dobru. Kroz navedene mjere Krapinsko-zagorska županija može jačati svoju socijalnu održivost i osigurati da njezini stanovnici imaju pristup resursima i mogućnostima potrebnim za zadovoljavanje svojih osnovnih potreba i ostvarivanje punog potencijala. Ovo će rezultirati snažnom, uravnoteženom zajednicom koja njeguje solidarnost, jednakost i dobrobit svih svojih članova.

Ekonomska održivost Krapinsko-zagorske županije

Ekonomska održivost Krapinsko-zagorske županije od velike je važnosti kako bi se osigurao prosperitet i kvalitetan život njenih građana. Regija obiluje potencijalom u različitim sektorima koji se mogu iskoristiti za poticanje gospodarskog rasta i stvaranje novih radnih mjesta. Jedan od glavnih aduta regije je poljoprivreda. Krapinsko-zagorska županija poznata je po proizvodnji voća, povrća i vina. Primjerice, obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja se bave ekološkim uzgojem voća i povrća mogu osigurati visokokvalitetne proizvode koji imaju tržišni potencijal ne samo u Hrvatskoj, već i izvan njenih granica. Turizam je također ključni sektor za ekonomsku održivost regije. Krapinsko-zagorska županija nudi raznolike turističke atrakcije, uključujući termalne izvore, kulturne znamenitosti i prekrasne prirodne krajolike. Razvoj seoskog turizma i agroturizma pruža priliku lokalnim obiteljima da ponude smještaj, domaću hranu i autentična iskustva posjetiteljima, čime se potiče lokalna potrošnja i ekonomska aktivnost. Krapinsko-zagorska županija prepoznala je važnost ruralnog turizma te se iz godine u godinu povećava iznos potpora ulagačima. U 2023. iznos potpora iznosio je 405.000 eura no župan je naglasio kako će se potpore povećavati svake godine.⁸ Mali i srednji poduzetnici također igraju važnu ulogu u ekonomiji regije. Primjerice, razvoj obrtništva i

⁸ Zagorje.com , URL: <https://www.zagorje.com/clanak/zupanija/zupan-obecao-jos-veca-ulaganja-u-zagorski-turizam> (Pristupljeno 27.03.2024)

zanatskih djelatnosti može oživjeti tradicionalne vještine poput izrade keramičkih proizvoda, pletenja i izrade suvenira, pružajući priliku lokalnim obrtnicima da prošire svoje poslovanje i stvore dodatnu vrijednost. Ulaganje u obnovljive izvore energije kao što su solarna i vjetropotencijal regije također može potaknuti ekonomski razvoj. Primjerice, izgradnja solarnih elektrana ili vjetroelektrana ne samo da doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova već stvara i nova radna mjesta u sektoru obnovljivih izvora energije. Osim toga, podrška inovacijama i tehnološkom razvoju može osigurati konkurentnost regije u globalnom gospodarstvu. Primjerice, razvoj tehnoloških start-upova, digitalnih platformi ili biotehnoloških tvrtki može privući investicije i stvoriti visokokvalitetna radna mjesta za lokalno stanovništvo. Ukoliko se pridržava zadanih načela ekonomske održivosti, Krapinsko-zagorska županija može ojačati svoju ekonomsku održivost i osigurati dugoročni prosperitet za svoje građane, stvarajući živopisnu i dinamičnu gospodarsku scenu temeljenu na raznolikosti i inovacijama. Stručnjaci koji se bave održivim razvojem smatraju kako se u današnje vrijeme previše obraća pozornost na ekonomsku održivost dok se socijalna i ekološka komponenta zanemaruju.

1.3. najvažniji dokumenti održivog razvoja na području Republike Hrvatske i Krapinsko-zagorske županije

Dokumenti za održivi razvoj su temeljni alati u vođenju, planiranju i provedbi politika usmjerenih prema ravnoteži ekonomskog, socijalnog i ekološkog napretka. Njihovo značenje odražava se u tome što pružaju smjernice i ciljeve za održivi razvoj te time olakšavaju organizacijama i državama usmjeravanje napora prema postizanju dugoročne održivosti. Dokumenti održivog razvoja često služe kao osnova za razvoj konkretnih strategija, planova i politika koje promiču održivi razvoj na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini. Također, oni igraju važnu ulogu u podizanju svijesti i obrazovanju javnosti o važnosti održivog razvoja te pružaju mehanizme za praćenje i evaluaciju postignutog napretka. Kroz kontinuiranu analizu učinkovitosti politika i strategija, dokumenti za održivi razvoj omogućuju prilagodbu pristupa kako bi se osiguralo postizanje održivih rezultata u budućnosti. U nastavku se nalaze dokumenti koji se odnose na postizanje održivog razvoja Krapinsko-zagorske županije, ali i Republike Hrvatske.

Plan razvoja Krapinsko-zagorske županije za razdoblje od 2021. do 2027.

Plan razvoja Krapinsko-zagorske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine strateški je dokument izrađen u svrhu usmjeravanja razvojnih procesa i ostvarivanja razvojne vizije Županije.⁹ Naglašava se da su snage ovog područja njegove prirodne ljepote, bogata kulturna i povijesna baština te znanje, kapaciteti i inovativnost njenih stanovnika. Kroz ovo razdoblje, županija će se fokusirati na iskorištavanje svojih prirodnih resursa, promicanje turizma i očuvanje okoliša. Kulturno-povijesna baština bit će temelj za razvoj kulturnog turizma, dok će se znanje i inovativnost stanovnika koristiti za poticanje gospodarskog rasta i razvoja visokih tehnologija. Planirane su i inicijative za poboljšanje infrastrukture, poticanje poduzetništva te unaprjeđenje socijalnih usluga i kvalitete života stanovnika. Kroz ovaj dokument, Krapinsko-zagorska županija želi ostvariti ravnotežu između ekonomskog napretka, socijalne pravde i zaštite okoliša kako bi postala još poželjnije mjesto za život, rad i posjet. Ovaj plan služi kao smjernica za sve dionike u županiji kako bi se postigao održivi i prosperitetan razvoj u narednom razdoblju.

Akcijski plan energetske učinkovitosti Krapinsko-zagorske županije za razdoblje 2022.-2024. godine

Mjere energetske učinkovitosti su ključni korak prema postizanju energetski održivog razvoja, jer omogućuju smanjenje potrošnje energije uz očuvanje odnosno poboljšanje kvalitete života. Krapinsko-zagorska županija prepoznala je važnost ovih mjera te aktivno djeluje na promicanju njihovog korištenja. Krapinsko-zagorska županija provodi plan energetske učinkovitosti od 2014. te se može zaključiti kako Krapinsko-zagorska županija već jedno desetljeće ulaže u energetsku učinkovitost. Kroz lokalnu i regionalnu samoupravu, županija potiče implementaciju energetski učinkovitih tehnologija i praksi u javnom sektoru, industriji, komunalnom sektoru te među građanima. Ovaj pristup ne samo da doprinosi smanjenju troškova energije i povećanju konkurentnosti gospodarstva, već i smanjenju emisija stakleničkih plinova te jačanju energetske sigurnosti. Krapinsko-zagorska županija prepoznaje obnovljive izvore energije kao ključni dio energetski učinkovitog sustava te potiče investicije u solarne izvore energije i druge oblike obnovljivih izvora energije. Osim toga, županija provodi programe edukacije i informiranja građana o važnosti energetske učinkovitosti te pruža potporu i poticaje za implementaciju energetski učinkovitih rješenja. Kroz partnerstva s lokalnim poduzećima, institucijama i nevladinim organizacijama, županija stvara poticajno

⁹ Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/dokumenti/plan-razvoja-krapinsko-zagorske-zupanije-2021-2027/> (Pristupljeno 28.03.2024)

okruženje za razvoj i primjenu novih tehnologija. Sve navedeno svjedoči o tome da Krapinsko-zagorska županija ozbiljno pristupa pitanju energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije te aktivno radi na ostvarenju održivog razvoja koji će koristiti sadašnjim i budućim generacijama.

CILJ: Na području Krapinsko-zagorske županije, u razdoblju od 2022. do 2024. godine, planira se investicija u iznosu od 6.634.494,28 EURA uz vlastitu komponentu u iznosu od 1.852.027,75 EURA. Pritom će se postići energetske uštede u iznosu 8.838,08 MWh, odnosno smanjenje emisije CO₂ u iznosu od 1.967,99 tona.¹⁰

Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama Krapinsko-zagorske županije

"Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama Krapinsko-zagorske županije" predstavlja ključni dokument usmjeren na suočavanje s izazovima klimatskih promjena i zaštitu ozonskog sloja na području Krapinsko-zagorske županije u Hrvatskoj. Ovaj dokument analizira ranjivosti i rizike od klimatskih promjena te identificira sektore od posebnog značaja za regiju. S obzirom na složenost klimatskih izazova, dokument identificira ključne sektore koji su osjetljivi na klimatske promjene, poput poljoprivrede, šumarstva, vodnog gospodarstva, turizma i infrastrukture. Kroz analizu ranjivosti i rizika, dokument pruža uvid u potencijalne posljedice klimatskih promjena na ekonomiju, okoliš i društvo županije. Jedan od glavnih ciljeva dokumenta je identificirati konkretne mjere prilagodbe koje će pomoći županiji u suočavanju s negativnim utjecajima klimatskih promjena. Ove mjere uključuju strategije za smanjenje emisija stakleničkih plinova, unapređenje upravljanja vodnim resursima radi ublažavanja suša ili poplava, te prilagodbu poljoprivrednih praksi novim uvjetima. Osim toga, dokument promiče ideju ojačanja otpornosti županije na klimatske promjene putem edukacije, osvještavanja javnosti i jačanja suradnje između različitih dionika, uključujući lokalnu vlast, privatni sektor, civilno društvo i akademsku zajednicu. "Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama Krapinsko-zagorske županije" nije samo strateški dokument, već i temelj za konkretne akcije usmjerene prema očuvanju okoliša i stvaranju održivije budućnosti za

¹⁰ Jagarčec.M., Bardak.S., Krizmanić.L., (2022 g.), Akcijski plan energetske učinkovitosti Krapinsko-zagorske županije za razdoblje 2022.-2024. godine, Zabok. Dostupno na: <https://kzz.hr/dokumenti/programi-i-planovi-energetske-ucinkovitosti/> (Pristupljeno 28.03,2024)

stanovnike županije. Kroz implementaciju ovih mjera, županija teži postati model održivog razvoja, inspirirajući druge regije da slijede sličan put u suočavanju s izazovima klimatskih promjena.

CILJ: Provođenje mjera s ciljem ublažavanja klimatskih promjena prilagodbama klimatskim promjenama zahtijeva korištenje znatnih ljudskih i financijskih resursa. Krapinsko-zagorska županija može provesti samo dio mjera navedenih u nastavku, ali može promicati provođenje svih mjera u suradnji s državnim društvima i državnim tijelima nadležnima za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, regionalni razvoj i fondove Europske unije te zdravlje ljudi. Nadalje, financiranje sredstvima županijskog proračuna nije dovoljno za postizanje ciljeva te je potrebno aktivirati sve raspoložive metode financiranja kako bi se aktivirali i iskoristili privatni i javni resursi. To se posebno odnosi na aktiviranje sredstava iz nacionalnih i EU fondova koji mogu značajno ubrzati provođenje mjera predviđenih ovim Programom, a pritom mogu i dodatno ubrzati ekonomski razvoj na lokalnom i državnom nivou. Potrebno je kontinuirano analizirati prilike koje donose predmetni fondovi te informirati, poticati i podupirati zainteresirane dionike za sudjelovanje u predmetnim natjecajima za sufinanciranje.¹¹

U Republici Hrvatskoj postoji niz ključnih dokumenata usmjerenih prema postizanju održivog razvoja na nacionalnoj razini. Jedan od najvažnijih je "Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine", koja postavlja okvire i ciljeve za integriranje ekonomskog, socijalnog i ekološkog aspekta održivosti u sve sektore društva. Osim toga, "Akcijski plan za provedbu Agende 2030 za održivi razvoj u Republici Hrvatskoj" predstavlja konkretan plan aktivnosti usmjerenih na ostvarenje ciljeva održivog razvoja utvrđenih u UN-ovoj Agendi 2030. Važan dokument je i "Nacionalna strategija zaštite okoliša i održivog korištenja prirodnih resursa do 2030. godine" koji definira smjernice za zaštitu okoliša, održivo upravljanje resursima i prevenciju zagađenja. Svi ovi dokumenti čine temelj za usmjeravanje politika, programa i projekata prema održivom razvoju u Republici Hrvatskoj, te se nadaju ostvarenju ravnoteže između ekonomskog napretka, društvene inkluzivnosti i zaštite okoliša.

¹¹ Sedlar.M., Maruševac. T., Novosel. T., Tusatnovski I., Maras. H.(2022 g.), Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama Krapinsko-zagorske županije, Zabok. Dostupno na: <https://kzz.hr/dokumenti/program-zastite-zraka-ozonskog-sloja-i-ublazavanja-klimatskih-promjena/> (Pristupljeno 28.03,2024)

Dokumenti će se u nastavku detaljnije analizirati kako bi se shvatila poanta i pozitivne strane planiranja dokumentacije i ciljeva održivog razvoaja.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine akt je strateškog planiranja hrvatskog turizma za razdoblje do 2030. godine, usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine i temeljnim dokumentima i politikama Europske unije i Republike Hrvatske. Strategija je usklađena s Tranzicijskim putom za turizam, koji je okosnica budućeg Europskog plana turizma do 2030. godine, Paktom za vještine u turističkom ekosustavu te ciljevima održivog razvoja UN Agende 2030. Izrada Strategije dio je reformskih procesa predviđenih Nacionalnim planom oporavka i otpornosti. Strategija je izrađena u suradnji s predstavnicima ključnih dionika hrvatskog turizma, ministarstava i drugih relevantnih institucija, a svojim je stavovima velik broj dionika dao doprinos u okviru tematskih radionica, sastanaka i intervjuja. U izradu su bili uključeni i predstavnici lokalne zajednice te brojni građani koji su se uključili sudjelujući u anketnom istraživanju.¹² Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine predstavlja ključan dokument za daljnji razvoj hrvatskog turizma, usklađen s nacionalnim i europskim strateškim smjernicama. Jedna od pozitivnih strana ove strategije je njezina sveobuhvatnost i integriranost s relevantnim nacionalnim i europskim politikama, poput Nacionalne razvojne strategije, Europskog plana turizma do 2030. godine te UN-ove Agende 2030 za održivi razvoj. Ova usklađenost osigurava uspjeh i sinergiju ciljeva i aktivnosti na različitim razinama te samo postizanje ciljeva. Strategija naglašava održivi turizam kao ključni element razvoja, što podrazumijeva uravnotežen pristup ekonomskim, socijalnim i ekološkim aspektima turizma. Time se promiče dugoročna održivost turističkog sektora, s ciljem očuvanja prirodnih i kulturnih resursa te unaprjeđenja kvalitete života lokalnog stanovništva. Kroz ove pozitivne karakteristike, Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine postavlja temelje za prosperitetan i odgovoran turizam u Hrvatskoj u skladu s globalnim trendovima i potrebama zajednice.

Akcijski plan za provedbu Agende 2030 za održivi razvoj u Republici Hrvatskoj

Akcijski plan za provedbu Agende 2030 za održivi razvoj u Republici Hrvatskoj predstavlja strateški dokument koji je usvojen s ciljem ostvarivanja ciljeva održivog razvoja postavljenih u Okviru ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda (UN) za razdoblje do 2030. Ovaj plan

¹² Službena stranica ministarstva turizma i sporta. URL: <https://mint.gov.hr/strategija-razvoja-odrzivog-turizma-do-2030-godine/11411> (pristupljeno 28.03.2024.)

prilagođen je specifičnim potrebama, izazovima i mogućnostima Hrvatske, te ima za cilj usklađivanje nacionalnih prioriteta s globalnim ciljevima održivog razvoja. Agenda 2030. je globalni sporazum kojim se utvrđuje univerzalni, sveobuhvatni program djelovanja za sve zemlje uključujući njihove nacionalne politike. Usvojen je nakon trogodišnjeg procesa konzultacija, u kojem su bile zastupljene sve društvene skupine na svim razinama. Program se nastavlja na osam Milenijskih razvojnih ciljeva (Millennium Development Goals – MDGs) za koje su se države članice Ujedinjenih naroda obvezale da će ostvariti do 2015. godine, ali i na druge dokumente (npr. zaključke Konferencije Ujedinjenih naroda o održivom razvoju Rio + 20 i Konferencija o financiranju razvoja). Na konferenciji Ujedinjenih naroda o održivom razvoju održanoj u New Yorku 25. rujna 2015., 150 svjetskih čelnika usvojilo je novi Program globalnog razvoja do 2030. (Agenda 2030.) u okviru kojeg je doneseno 17 ciljeva održivog razvoja (Sustainable Development Goals – SDG), a to su:¹³

1. Iskorijeniti sve oblike siromaštva svuda u svijetu
2. Iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšati ishranu te promicati održivu poljoprivredu
3. Osigurati zdrav život i promicati blagostanje za ljude svih generacija
4. Osigurati uključivo i pravedno kvalitetno obrazovanje te promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve
5. Postići jednakost spolova i osnažiti ulogu žena i djevojčica
6. Osigurati pristup pitkoj vodi i dobre higijenske uvjete
7. Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama
8. Promicati uključiv, održiv i kontinuiran gospodarski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojan rad za sve
9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promicati održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost
10. Smanjiti nejednakosti unutar i između država
11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim

¹³ United Nations (2015) "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development", New York, United Nations, str. 6

12. Osigurati održive oblike proizvodnje i potrošnje
13. Poduzeti hitna djelovanja u borbi protiv klimatskih promjena i njenih utjecaja
14. Čuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održivi razvoj
15. Očuvati, ponovno uspostaviti i promicati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti
16. Promicati, u svrhu održivog razvoja, miroljubiva i uključiva društva, osigurati pristup pravosuđu za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama
17. Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj

Slika 1. Ciljevi održivog razvoja

Izvor: Izrada autorice prema: United Nations (2015) "Transforming our world: the 2030, Agenda for Sustainable Development", New York, United Nation

Nacionalna strategija zaštite okoliša i održivog korištenja prirodnih resursa do 2030. godine

Nacionalna strategija zaštite okoliša i održivog korištenja prirodnih resursa do 2030. godine ključan je dokument koji postavlja smjernice za očuvanje okoliša i održivo upravljanje prirodnim resursima. Cilj strategije je postizanje ravnoteže između gospodarskog razvoja i očuvanja prirodnih resursa, osiguravajući dugoročnu održivost i poboljšanje kvalitete života. Fokusira se na smanjenje zagađenja okoliša, unapređenje sustava upravljanja otpadom, te očuvanje biodiverziteta kroz zaštitu i obnovu prirodnih staništa. Promovira održivo korištenje

resursa, poput vode, šuma i zemljišta, te prelazak na obnovljive izvore energije i poboljšanje energetske učinkovitosti. Strategija uključuje mjere za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama, smanjenje emisija stakleničkih plinova i razvoj otpornije infrastrukture. Edukacija i podizanje svijesti javnosti o zaštiti okoliša i održivom razvoju ključni su za aktivnu uključenost građana. Provedba strategije zahtijeva suradnju svih sektora društva, uključujući vladu, privatni sektor, nevladine organizacije i građane, kako bi se osigurala dugoročna zaštita okoliša i održivi razvoj za buduće generacije. Također, šira javnost imala je priliku dati doprinos u izradi Strategije svojim komentarima kroz postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću putem portala eSavjetovanje. Od 80 zaprimljenih komentara 25 ih nije prihvaćeno. Prije finalizacije Strategije napravljena je Analiza scenarija koja predstavlja proces strateške ocjene potencijalnih alternativnih budućnosti i njihova utjecaja na hrvatski turizam i čini podlogu za određivanje razvojnih smjerova, ciljeva i provedbenih mehanizama. Analiza je identificirala ključne izazove povezane s razvojem održivog turizma, njihov utjecaj na održivost te donijela smjernice za razvoj održivog turizma koje su temelj izrade Strategije. Potrebno je napomenuti da se pri analitici koriste podaci iz 2019. godine, kao posljednje pretpandemijske godine.¹⁴

Jedan od ključnih ciljeva strategije je smanjenje emisija stakleničkih plinova. Primjerice, kroz promicanje energetske učinkovitosti i povećanje udjela obnovljivih izvora energije poput solarnih elektrana i vjetroelektrana, te poticanje prelaska na električna vozila radi smanjenja emisija CO₂ u prometnom sektoru. Drugi važan aspekt strategije je očuvanje bioraznolikosti. Primjerice, provođenjem programa zaštite staništa i divljih vrsta te uspostavljanjem zaštićenih područja, poput nacionalnih parkova ili rezervata, stvara se okoliš u kojem različite vrste mogu opstati i razvijati se. Upravljanje otpadom također je ključno područje djelovanja. Kroz implementaciju politika recikliranja, kompostiranja i energetskog iskorištavanja otpada, smanjuje se količina otpada koji završava na odlagalištima, čime se smanjuju negativni utjecaji na okoliš. Navedenom strategijom također se promovira održivo korištenje voda putem mjera poput upravljanja vodnim resursima, prevencije onečišćenja i edukacije o učinkovitom korištenju vode u svim sektorima društva. Uz aktivnu suradnju svih dionika na turističkom tržištu ali i na nacionalnoj razini, uključujući vladu, privatni sektor i civilno društvo, Nacionalna strategija zaštite okoliša i održivog korištenja prirodnih resursa do 2030. godine ima potencijal stvoriti temelje za ekološki održivije društvo koje će osigurati

¹⁴ NN 2/2023 (4.1.2023.), Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, URL: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=55636> (Pristupljeno 01.04.2024.)

prosperitet i dobrobit sadašnjih i budućih generacija. Implementacija ove strategije zahtijeva angažman svih razina društva, uključujući vladu, industriju, civilno društvo i pojedince. Potrebno je uspostaviti suradnju i partnerstva te uložiti napore u provođenje mjera koje će omogućiti ostvarenje postavljenih ciljeva. Ključno je naglasiti da ova strategija nije samo puko dokumentiranje ciljeva, već je i putokaz prema konkretnim akcijama. Kroz primjenu i „oponašanje“ najboljih u praksi, tehnoloških inovacija i edukaciju stanovništva, može se ostvariti napredak prema održivijem društvu koje će osigurati dobrobit sadašnjih i budućih generacija, što je kranji cilj održivog razvoja.

2.RURALNI RAZVOJ

Ruralni razvoj odnosi se na unapređenje kvalitete života i gospodarske dobrobiti ljudi koji žive u ruralnim područjima. To uključuje integrirani pristup koji se bavi ekonomskim, socijalnim i ekološkim aspektima, s ciljem održivog razvoja. Ruralni razvoj obuhvaća različite aktivnosti poput poljoprivrede, ruralnog turizma, infrastrukture, obrazovanja, zdravstva i zaštite okoliša. Cilj je stvoriti uravnotežene, samoodržive zajednice koje su otporne na socio-ekonomske promjene i ekološke izazove.¹⁵

2.1.Definicija ruralnog područja

Ruralna područja su geografski prostori koji se nalaze izvan urbanih ili gradskih područja. Ova područja karakteriziraju manja naselja ili šira razmještena naselja te obično imaju nižu gustoću naseljenosti u usporedbi s urbanim područjima. Poljoprivreda često igra važnu ulogu u ruralnim područjima, ali to ne mora biti uvijek slučaj. Također, ova područja često imaju specifičnu kulturu, tradiciju i način života koji se mogu razlikovati od onih u urbanim sredinama. Infrastruktura u ruralnim područjima može biti manje razvijena nego u urbanim područjima, što može imati utjecaj na dostupnost usluga poput prijevoza, obrazovanja ili zdravstvenih usluga.¹⁶

2.2.Specifičnosti ruralnih područja

Ruralna područja predstavljaju vitalnu komponentu svake države, noseći sa sobom jedinstvene karakteristike i izazove. Kroz njihovu raznolikost i specifičnosti, ruralna područja oblikuju identitet i ekonomski pejzaž zemlje. Ruralna područja sadrže i mnoge specifičnosti kojima se razlikuju od urbanističkih središta. Prvo i jedno od najvažnijih specifičnosti ruralnih područja, a osobito Krapinsko-zagorske županije su svakako prirodne ljepote i okolišna raznolikost. Ruralna područja često obiluju netaknutom prirodom, šumama, poljima, jezerima i planinama. Njihova prirodna ljepota privlači turiste i pruža osjećaj mira i povezanosti sa prirodom. Predivni ruralni pejzaži se najčešće povezuju sa poljoprivredom koja je „srce“ ruralnih područja. Ovdje se nalaze farme, plantaže i pašnjaci koji pružaju hranu za lokalnu i globalnu potrošnju. Raznolikost usjeva, kao i tradicionalne metode uzgoja, čine ruralna područja ključnim dijelom ekonomske strukture. Spontanost zajednice ruralnih područja često oblikuje snažan osjećaj zajedništva. Malobrojni stanovnici znaju jedni za druge, dijele životne

¹⁵ Web stranica „Hrvatska mreža za ruralni razvoj“, URL: <https://hmrr.hr/ruralni-razvoj/> (Pristupljeno 04.06.2024.)

¹⁶ Health Resources & Services Administration, URL: <https://www.hrsa.gov/rural-health/about-us/what-is-rural> (Pristupljeno 01.04.2024)

radosti i brige te se često oslanjaju jedni na druge u teškim vremenima. U današnjem svijetu kada nedostaje ljudske humanosti, to je velika snaga svakog područja. Ruralna područja često su udaljena od većih gradskih centara, što može donijeti izazove u pristupu infrastrukturi, uslugama zdravstva i obrazovanja. Ta udaljenost također može utjecati na ekonomsku raznolikost i prilike za zapošljavanje. Očuvanje tradicije i kulture velika je snaga ruralnih područja. Ruralna područja često njeguju bogatu kulturnu baštinu i tradiciju koja se prenosi s generacije na generaciju. Običaji, festivali i lokalna umjetnost reflektiraju identitet zajednice i često su temelj turističke atraktivnosti. Povijesna baština ruralnih područja je nešto što dovodi turiste u ruralno područje i čime se razlikuju od ostalih područja. Mnoga ruralna područja obiluju povijesnim znamenitostima i spomenicima koji svjedoče o prošlim vremenima i događajima. Ovi spomenici često su važni ne samo za lokalnu zajednicu već i za nacionalnu kulturu. Iako su ruralna područja poznata po svojoj homogenosti, mnoga od njih imaju i raznoliko stanovništvo, uključujući manjinske etničke skupine i migrante. Ova raznolikost može obogatiti kulturu i zajednicu, ali također može izazvati napetosti i izazove integracije. U Hrvatskoj je raznolikost stanovništva poznata ponajviše uz granične prostore no to ne stvara nikakav problem, već prednost u spajanju tradicije i običaja. Održivost i ekološka svijest nešto su više prepoznati u ruralnim područjima gdje stanovnici žive više u skladu sa prirodom pošto su o njoj ovisni kod bavljenja poljoprivredom i uzgojem životinja. Mnoga ruralna područja sve više se okreću održivim praksama kako bi zaštitila okoliš i osigurala dugoročnu ekonomsku održivost. Ovo može uključivati povećanu upotrebu obnovljivih izvora energije, organsku poljoprivredu i zaštitu prirodnih staništa. Pristup inovacijama i tehnologiji u današnje vrijeme ne predstavlja problem ruralnim područjima. Iako su neka ruralna područja tradicionalna, mnoga od njih također su centri inovacija i tehnološkog napretka. Ovdje se mogu pronaći startupi, istraživački centri i tehnološke tvrtke koje donose nove ideje i mogućnosti za razvoj. Tvrtke u današnje vrijeme sve više bježe od „gradske buke“ te svoja sjedišta osnivaju bliže ruralnim područjima, čime čine ugodniju radnu atmosferu zaposlenicima i izbjegavaju gradske gužve. U cjelini, ruralna područja predstavljaju važnu komponentu društva koja se ističe svojom prirodnom ljepotom, kulturnom baštinom i specifičnim izazovima. Njihova održivost i prosperitet ključni su za ravnotežu između urbanog i ruralnog razvoja društva.¹⁷

¹⁷ Buhin. D., (2015), Održiva mobilnost u ruralnim područjima, str. 21.-22., URL: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/fpz:220/preview> (Pristupljeno 01.04.2024.)

2.3. Doprinos ruralnog razvoja održivosti općeg razvoja

Ruralni razvoj igra ključnu ulogu u održivosti općeg razvoja, pružajući vitalne resurse, potičući socio-ekonomsku ravnotežu te očuvanje kulturne baštine. Ovaj koncept predstavlja dinamičan proces koji se tiče unapređenja života i ekonomske aktivnosti u ruralnim područjima, čime se pridonosi širem cilju održivog razvoja. Ovo je posebno važno u današnjem kontekstu gdje se društvo suočava sa brojnim izazovima kao što su klimatske promjene, gubitak biološke raznolikosti i nejednakost u društvu. Ključni aspekt ruralnog razvoja je osigurati da se resursi koriste na održiv način kako bi se osiguralo da budu dostupni za sadašnje i buduće generacije. To uključuje upravljanje poljoprivrednim zemljištem na način koji štiti plodnost tla i pridonosi očuvanju biološke raznolikosti. Osim toga, potrebno je promicati praksu održive poljoprivrede koja „brani“ upotrebu štetnih kemikalija i promovira bioraznolikost. Razvoj ruralnih područja može pomoći u smanjenju nejednakosti u društvu. Mnoga ruralna područja suočavaju se s izazovima kao što su nezaposlenost i nedostatak pristupa osnovnim uslugama poput obrazovanja i zdravstva. Kroz ulaganja u ruralni razvoj, može se poboljšati pristup tim ključnim uslugama i stvoriti nova radna mjesta, čime se smanjuje nejednakost i pridonosi socijalnoj uključenosti. Osim toga, ruralni razvoj može imati pozitivan utjecaj na zaštitu okoliša. Mnoge ruralne zajednice ovise o prirodnim resursima poput šuma, rijeka i jezera za svoj opstanak. Stoga je važno promicati održivo upravljanje tim resursima kako bi se osiguralo da budu zaštićeni od neodgovarajuće eksploatacije i onečišćenja. Kulturna baština također igra važnu ulogu u ruralnom razvoju. Mnoga ruralna područja imaju bogatu kulturnu baštinu koja može biti ključna za privlačenje turista i stvaranje ekonomske vrijednosti. Stoga je važno ulagati u očuvanje i promociju te baštine kako bi se osiguralo da ostane vitalan dio lokalne zajednice. Uz sve navedeno, važno je napomenuti da ruralni razvoj ne bi trebao biti samo fokusiran na ekonomske čimbenike, već bi trebao uzeti u obzir i socijalne i ekološke aspekte održivosti. To zahtijeva suradnju svih dionika, uključujući lokalne vlasti, civilno društvo, privatni sektor i samu zajednicu.

Na primjeru Krapinsko-zagorske županije, Hrvatsko zagorje doprinosi na ekonomski, ekološki i socikulturni način prosperitetu Republike Hrvatske. Na ekonomskoj razini, razvoj županije stvara nova radna mjesta, potiče poduzetništvo i privlači investicije. Unapređenje poljoprivrede, ruralnog turizma i malih i srednjih poduzeća osigurava ekonomsku raznolikost i otpornost čime smanjuju ovisnost o određenim sektorima i jačaju nacionalnu ekonomiju. Socio kulturni razvoj Krapinsko-zagorske županije unaprijeđuje kvalitetu života građana kroz pristupačne usluge kao što su obrazovanje, zdravstvo i infrastruktura. Time se smanjuju

socijalne nejednakosti i osigurava obrazovanost i stabilnost društva. Ekološki, održivi razvoj županije promiče zaštitu prirodnih resursa i očuvanje okoliša. Inicijative zaštite prirode, obnova ekosustava i promicanje ekološki osviještenih praksi potiču očuvanje biološke raznolikosti i stvaranje zdravijeg okoliša za sve građane Hrvatske. Kroz sve navedene dimenzije, razvoj Krapinsko-zagorske županije doprinosi održivosti Hrvatske osiguravajući ravnotežu između ekonomske, socijalne i ekološke perspektive. Time se stvara temelj za dugoročni prosperitet zemlje i bolju budućnost za sve njezine stanovnike.

3. ANALIZA TRENUTNOG STANJA RURALNIH PODRUČJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE

U nastavku će se detaljno provesti analiza trenutnog stanja ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije. Kroz analizu će se opisati povijest nastanka Krapinsko-zagorske županije, nakon čega će se pobliže objasniti učinak ekonomske, socijalne i ekološke perspektive. Analiza trenutnog stanja ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije je ključna radi razumijevanja izazova i potencijala. Pruža uvid u demografske, ekonomske faktore te faktore okoliša čime se omogućuje razvoj ciljanih politika i programa. Identificira potrebe lokalnog stanovništva te potencijalne prilike za ekonomski i socijalni razvoj. Na temelju analize, donositelji odluka mogu usmjeriti resurse na prioritetna područja i osigurati uključivanje lokalnih zajednica u proces planiranja. To rezultira održivijim i sveobuhvatnijim razvojem ruralnih područja, poboljšavajući kvalitetu života i potičući ekonomski rast. Kao što se može vidjeti u tekstu, analiza trenutnog stanja usko je povezana sa održivim razvojem što je vidljivo u tome da se analiza trenutnog stanja većinom bazira na ekonomskoj, socijalnoj i ekološkoj perspektivi što su ujedno i elementi održivog razvoja.

3.1. Povijest nastanka Krapinsko-zagorske županije

Prema dostupnim podacima, pisana povijest današnjeg područja Krapinsko-zagorske županije započinje krajem 12. stoljeća kada se prvi puta pojavljuje spomen grada Krapine, koji će postati jedan od temelja Krapinsko-zagorske županije. Također, tijekom 12. stoljeća spominje se početak administrativne organizacije Zagorskog biskupstva, čime se započinje razvoj Krapinsko-zagorskog kraja kao administrativne cjeline. Tijekom 13. stoljeća pa do polovine 14. stoljeća trajao je proces oblikovanja strukture naselja, koji čine danas gradove i općinska središta Županije.¹⁸ Drugim riječima, u tom razdoblju stvorene su jezgre od kojih je na ovim prostorima krenuo povijesni, gospodarski, upravni i kulturni razvoj administrativnog područja koji se danas, 800 godina kasnije zove Krapinsko-zagorska županija. Godine 1776. je ukinuta feudalna vlast na području Zagorja, što je označilo prekretnicu u političkom ustroju regije.¹⁹ Također jedno od najpoznatijih nalazišta pračovijeka je svakako Hušnjakovo u Krapini. Na Hušnjakovu brdu pronađeni su ostatci špiljskog čovjeka koji je poznao vatru i živio od lova. Pripadao je poznatoj prehistorijskoj kulturi (Premousterien), za što postoje dokazi od oko 1200 komada kamenog oruđa. Na brijegu Podoštinje iznad Radoboja u 1850. godini pronađeno je 11 prehistorijskih humaka. Na njima je pored ostalog nađeno crijepovlje,

¹⁸ Web stranica „Visit Zagorje“, URL: <https://visitzagorje.hr/kultura/stari-grad-krapina/> (Pristupljeno 15.04.2024)

¹⁹ Ibidem

komadi željeza te više posuda i žara. U potoku u blizini Radoboja pronađena je i kamena sjekira.²⁰ Stvaranje tisućljetnog Rimskog carstva, također nije mimoišlo ove krajeve. Dokaze o njihovom boravku na ovim prostorima moguće se pronaći na više mjesta. U Mihaljekovom Jarku s južne strane Krapine pronađeni su 1895. godine žrtvenici boga Jupitera. Demokratske promjene početkom devedesetih godina stvorile su na ovom području novi upravni ustroj. Formirana je Krapinsko-zagorska županija koja sada ima 32 jedinice lokalne samouprave, tj. 7 gradova i 25 općina.²¹ Od prvih početaka županijskog ustrojstva iz davnog trinaestog stoljeća, ponovno je vraćena županijska upravna tradicija na ovim prostorima. Međutim valja reći i to, da je pučanstvo ovih prostora odigralo, u političkom i kulturnom životu Hrvata, važnu ulogu. U teškim stoljećima mukotrpane borbe za goli opstanak niti jedan osvajač nije mogao pregaziti i slomiti, čvrsto, hrabro, žilavo i „puntarsko“ Zagorje.²²

Krapinsko-zagorska županija ima bogatu povijest koja seže duboko u prošlost. Njezino područje obuhvaća prekrasne planinske krajolike te plodna polja, naseljene od prapovijesti. Županija nosi ime po gradovima Krapini i Zagorju, koji su odigrali ključne uloge u njezinom formiranju. Nastanak županije dijelom je povezan s administrativnim promjenama koje su se događale tijekom povijesti Hrvatske. Osnivanje moderne Krapinsko-zagorske županije dogodilo se u sklopu administrativne podjele nakon osamostaljenja Hrvatske. Današnja županija nastala je spajanjem povijesnih regija Hrvatskog zagorja i Hrvatskog prigorja. Od tada, Krapinsko-zagorska županija je postala poznata po svojoj kulturnoj baštini, termalnim izvorima te bogatoj kulinarskoj tradiciji. Njezina povijest obiluje događajima koji su oblikovali identitet regije, a danas predstavlja važno gospodarsko, kulturno i turističko središte unutar Hrvatske. Krapinsko-zagorska županija ima značajan utjecaj na povijest i razvoj Hrvatske kroz različite aspekte svog kulturnog, gospodarskog i društvenog djelovanja. Kulturni doprinos Krapinsko-zagorske županije ogleda se u njezinoj bogatoj povijesti i kulturnoj baštini. Područje je obilježeno brojnim arheološkim nalazištima, srednjovjekovnim gradovima, crkvama i dvorcima koji svjedoče o prošlim vremenima. Ta kulturna baština nije samo lokalnog značaja, već i doprinosi bogatstvu hrvatske kulture i identiteta. Kroz povijest, Krapinsko-zagorska županija pridonijela je formiranju zajedničkog hrvatskog identiteta. Njezina raznolika kultura, tradicija i povijesni spomenici doprinose osjećaju pripadnosti Hrvatskoj te jačaju nacionalni identitet. Ukratko, Krapinsko-zagorska županija ima snažan i

²⁰ Ibidem

²¹ Ibidem

²² Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/povijest-krapinsko-zagorske-zupanije-i-podrucja-danasnje-krapinsko-zagorske-zupanije/> (Pristupljeno 15.04.2024)

dugotrajan utjecaj na razvoj Hrvatske kroz svoju kulturnu baštinu, gospodarski doprinos, obrazovanje te jačanje nacionalnog identiteta.

3.2. Ekonomska perspektiva

Ekonomska perspektiva Krapinsko-zagorske županije pokazuje raznolikost i potencijal za razvoj. Tradicionalno jak sektor poljoprivrede, s naglaskom na proizvodnju vina, voća i povrća, dopunjuje se sve značajnijim turizmom, posebno ruralnim i wellness turizmom. Mali i srednji poduzetnici imaju priliku za rast i razvoj, potaknuti povoljnim poslovnim okruženjem i poticajima. Naime, važno je naglasiti kako Krapinsko-zagorska županija ima odlične prilike zbog neposredne blizine države Slovenije i Austrije kao većih tržišta. Industrija, posebno prehrambena, drvna i metaloprerađivačka, također igra važnu ulogu u ekonomiji županije. Daljnji napredak ovisi o investicijama u infrastrukturi, modernizaciji poslovnog sektora te podršci inovacijama i poduzetništvu. Stabilno gospodarstvo, temeljeno na diversifikaciji i poticanju ključnih sektora, ključno je za održivi ekonomski rast i prosperitet Krapinsko-zagorske županije.

3.2.1. Gospodarska kretanja Krapinsko-zagorske županije

Hrvatsko gospodarstvo raslo je tijekom 2023. godine po stopama višim od prosjeka EU-a, a projekcije govore da bi se takva kretanja trebala nastaviti i sljedeće godine. Prema zadnjim procjenama Državnog zavoda za statistiku, bruto domaći proizvod (BDP) u trećem tromjesečju 2023. godine je realno porastao za 2,8 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.²³ To je bio brži rast nego u drugom tromjesečju 2024. godine, kada je BDP porastao za 2,6 posto. Hrvatsko gospodarstvo pozitivan porast bilježi i u 2024. godini te se porast BDP-a bilježi i u prvom tromjesečju 2024. godine, deveti kvartal zaredom, no rast je usporen na 2,8 posto na godišnjoj razini.²⁴ Gospodarska kretanja u Krapinsko-zagorskoj županiji odražavaju stabilan, ali postepen rast u različitim sektorima. Poljoprivreda i turizam ostaju ključni faktori ekonomije, s naglaskom na proizvodnju vina, povrća i voća te ruralni turizam koji privlači posjetitelje svojom prirodnom ljepotom i kulturnom baštinom. Industrija, osobito drvna i metalna, također igra značajnu ulogu, pružajući brojna radna mjesta lokalnom stanovništvu. Unatoč tim pozitivnim trendovima, županija se suočava s izazovima kao što su depopulacija ruralnih područja i potreba za infrastrukturnim ulaganjima kako bi se potaknuo

²³ Lidermedia.hr, URL: <https://lidermedia.hr/biznis-i-politika/gospodarstvo-u-2023-rast-brzi-od-prosjeka-eu-a-154860> (Pristupljeno 19.04.2024.)

²⁴ Ibidem

daljnji razvoj. S pravim strategijama podrške poduzetništvu i ulaganjem u obrazovanje i infrastrukturu, Krapinsko-zagorska županija može nastaviti prosperirati u budućnosti.

Tablica 1. Omjer prihoda i rashoda, izvoza i uvoza (2023. godina)

Ukupni prihodi u 000 €	Ukupni rashodi u 000 €	Ukupan izvoz u 000 €	Ukupan uvoz u 000 €
2.426.655	2.233.028	812.586	521.400
Razlika – 193.627.000€		Razlika - 291.186.000€	

Izvor: Izrada autora prema podatcima sa internet stranice Krapinsko-zagorske županije, URL:

<https://kzz.hr/gospodarski-pokazatelji/> (Pristupljeno 19.04.2024)

Prema podatcima prikupljenim sa web stranice Krapinsko-zagorske županije, županija je 2023. godine ostvarila prihode u iznosu od 2.426.655.000 eura dok su rashodi iznosili 2.233.028.000 eura. Može se zaključiti kako razlika između prihoda i rashoda županije iznosi 193.6 milijuna eura.

Prema prikupljenim podatcima ukupan izvoz Krapinsko-zagorske županije iznosio je 812.6 milijuna eura dok je uvoz iznosio 521.4 milijuna eura. Može se reći kako je razlika između izvoza i uvoza pozitivna te je izvoz veći od uvoza za 291.18 milijuna eura. Na primjeru Krapinsko-zagorske županije može se reći kako županija odlično „gospodari“ robnom razmjenom s obzirom da je na razini RH robna bilanca negativna tj. na strani izvoza, te je svakako pozitivno istaknuti se. Na području Krapinsko-zagorske županije prema zadnjim podatcima posluje ukupno 2.585 prijavljenih poduzetnika. U nastavku će se detaljnije obratiti pozornost na djelatnosti poduzetnika koji posluju na teritoriju županije. Potrebno je naglasiti kako je na području županije 4,8% osoba koje su nezaposlene ili koje traže posao dok je na razini RH nezaposleno 6,8% osoba.²⁵ Prema predstavljanim analizama podataka može se reći kako je Krapinsko-zagorska županija primjer drugim županima kako voditi gospodarstvo te na čemu ga bazirati. Smatra se kako županija u budućnosti uz školovane mlade ljude ima veliki potencijal postati regionalni primjer kako maksimizirati resurse te „pokrenuti“ gospodarstvo. Prema podatcima FINE, Krapinsko-zagorska županija, u odnosu na druge županije, na 2. je mjestu prema ekonomičnosti poslovanja i prema produktivnosti rada mjerenim odnosom neto dobiti i broja zaposlenih, a na 6. mjestu prema neto dobiti/gubitku. Na 7. je mjestu prema pokazatelju produktivnosti rada mjerenim odnosom ukupnih prihoda i

²⁵ Web portal „Zagorje international“, URL: <https://www.zagorje-international.hr/2023/03/25/%CB%9Dukupni-prihodi-nasih-poduzetnika-iznose-21-milijardi-eura%CB%9D/> (Pristupljeno 19.04.2024.)

broja zaposlenih, dok je na 10. mjestu po broju zaposlenih. Prema ukupnim prihodima na 10. je mjestu, a prema broju poduzetnika Krapinsko-zagorska županija na 12. je mjestu.²⁶

3.2.2. Razvoj malih i srednjih poduzeća

Mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) predstavljaju 99 % svih poduzeća u EU-u.²⁷ Doneseni su razni akcijski programi kako bi se povećala konkurentnost MSP-ova zahvaljujući istraživanjima i inovacijama te kako bi im se omogućio bolji pristup financiranju. U strategijama koje su donesene kako bi se osigurali bolji okvirni uvjeti za MSP-ove vodilo se računa i o ugljičnoj neutralnosti te digitalnoj tranziciji. Povrh toga, nedavni geopolitički događaji potaknuli su drugačije razmišljanje o gospodarskom oporavku, obnovi i jačanju otpornosti MSP-ova.²⁸ U posljednjem desetljeću, Krapinsko-zagorska županija pokazala je izuzetnu dinamiku u razvoju malih i srednjih poduzeća (MSP-ova), što je značajno doprinijelo ekonomskom razvoju županije. Najbolji dokaz da županija brine o malim i srednjim poduzetnicima je da je 70% ukupnih financijskih potpora za poduzetnike isplaćeno upravo malim i srednjim poduzetnicima. Ubrzani razvoj županije je potaknut nizom faktora i inicijativa usmjerenih na podršku poduzetništvu i stvaranju povoljnog poslovnog okruženja. Jedan od ključnih čimbenika uspjeha je poduzetnička klima koja je poticana i podržana od strane lokalnih vlasti, točnije županije, kao odličnog poticatelja poduzetničkih aktivnosti. Kroz razne programe poticaja, edukacija i savjetovanja, poduzetnicima su pružene prilike za razvoj njihovih poslovnih ideja. Osim toga, uspostavljanje poslovnih inkubatora i poduzetničkih centara pružilo je potrebnu infrastrukturu i podršku mladim poduzetnicima u pokretanju i razvoju njihovih poslovanja. Najpoznatiji poslovni inkubator postoji na području grada Krapine gdje mladi poduzetnici mogu razvijati svoje poslovne ideje uz subvencije poput poslovnih prostora, komunalija i sl. Time se pokušava poduzetnicima olakšati početak ulaska u posao. Financijska podrška također je odigrala ključnu ulogu u poticanju rasta MSP-ova. Suradnja s bankama, investicijskim fondovima i europskim fondovima omogućila je pristup sredstvima potrebnim za ulaganje u proizvodnju, razvoj novih proizvoda i usluga te širenje poslovanja na nova tržišta. Jedan od značajnih elemenata razvoja MSP-ova u

²⁶ Web članak „Jutarnji list“ (Izdano 26.09.2023.), URL: <https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/krapinsko-zagorska-zupanija-u-zlatnoj-je-sredini-no-zanimljivo-je-gdje-je-zariste-razvoja-gospodarstva-15378413> (Pristupljeno 20.04.2024.)

²⁷ Web stranica „Europski parlament“, URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/63/mala-i-srednja-poduzeca> (Pristupljeno 20.04.2024.)

²⁸ Cordina. C. (2023) Mala i srednja poduzeća, 5 str, URL: https://www.europarl.europa.eu/erpl-app-public/factsheets/pdf/hr/FTU_2.4.2.pdf (Pristupljeno 20.04.2024)

Krapinsko-zagorskoj županiji je i povezivanje s obrazovnim institucijama. Suradnja s lokalnim visokim školama i sveučilištima omogućila je pristup kvalificiranoj radnoj snazi te potrebnoj stručnoj podršci. Osim toga, organiziranje specijaliziranih edukacijskih programa prilagođenih potrebama poduzetnika doprinijelo je razvoju inovativnih i konkurentnih MSP-ova. Krapinsko-zagorska županija veliki dio svojih sredstava usmjerava prema obrazovanju čime pokušava osposobiti kvalitetan kadar za domaće poduzetnike. Primjer ulaganja u obrazovanje vidljiv je u gradnji „Regionalnog centra kompetentnosti u turizmu i ugostiteljstvu“ u Zaboku. Gradnjom centra županija je dobila odličnu obrazovnu ustanovu usmjerenu na turizam gdje će se osposobljavati generacije i generacije mladih ljudi koji će od Krapinsko-zagorske županije „napraviti“ odličan turistički proizvod. Promocija inovacija i tehnološki razvoj također su ključni aspekti razvoja MSP-ova u ovoj regiji. Podrška istraživačkim projektima, ulaganje u tehnološke parkove te promicanje inovativnih pristupa u poslovanju omogućili su MSP-ovima da ostanu konkurentni na tržištu.

Tablica 2. Najznačajniji sektori gospodarstva Krapinsko-zagorske županije prema ukupnom prihodu u 2023. godini.

Najznačajniji sektori gospodarstva, prema ukupnom prihodu.	
Prerađivačka industrija	46,48%
Trgovina	22,41%
Građevinarstvo	8,76%

Izvor: Izrada autora prema podacima sa internet stranice Krapinsko-zagorske županije, URL:

<https://kzz.hr/gospodarski-pokazatelji/> (Pristupljeno 19.04.2024)

Prema podacima sa web stranice Krapinsko-zagorske županije, na teritoriju županije 46.48% prihoda dolazi od prerađivačke industrije. Jedni od lidera u tekstilnoj industriji na području županije jesu: Ozo konfekcija, Meditex, Krapinska Kotka te tvornica tekstila Veliko Trgovišće. Krapinsko-zagorska županija ima veliki industrijski potencijal, što brojke stranih ulagača i općenito ulaganja na području županije to i pokazuju. Trgovina također sadrži veliki udio u ukupnim prihodu u gospodarstvu županije. Prema podacima trgovina sadrži ukupni udio od 22.41% što je svrstava na drugo mjesto. Građevinarstvo se sa svojih 8.76% nalazi na trećem mjestu na ljestvici najznačajnijih sektora u gospodarstvu. Prema podacima FINE, najveće prihode među poduzetnicima sa sjedištem u Krapinsko-zagorskoj županiji u 2020. godini ostvarila je VETROPACK STRAŽA TVORNICA STAKLA d.d. iz Huma na Sutli (107.78 mil. eura), kao i najveću dobit razdoblja (15.29 mil. eura). Najveći izvoznik bio je OMCO CROATIA d.o.o. (89 mil. eura), a najviše zaposlenih (666) imao je TRGOCENTAR

d.o.o. ²⁹Osim spomenutih velikih poduzeća, Krapinsko-zagorska županija ulaže velika sredstva u rast i razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Poslovno tehnološki inubator u Krapini u vrijednosti 4 milijuna eura samo je jedan u niza od investicija za koje se županija založila te izvukla bespovratna sredstva od Europske unije. Razvoj malih i srednjih poduzeća u Krapinsko-zagorskoj županiji predstavlja ključni pokretač ekonomske vitalnosti i društvenog napretka. Kroz poduzete mjere podrške, suradnju s obrazovnim institucijama te promicanje inovacija, stvoreno je poticajno okruženje za rast i razvoj poduzetništva.

3.2.3. Poljoprivreda i ruralni turizam

Poljoprivreda u Krapinsko-zagorskoj županiji predstavlja vrlo važnu gospodarsku granu s bogatom tradicijom i proizvodnjom raznoraznih proizvoda. Krapinsko-zagorska županija je smještena u srcu Hrvatske te se može istaknuti plodnim poljima i brežuljcima koji pružaju plodno tlo za različite poljoprivredne kulture koje se rade na području čitave županije. Glavne poljoprivredne kulture u Krapinsko-zagorskoj županiji uključuju vinogradarstvo, voćarstvo, stočarstvo i povrtlarstvo. Područje županije je poznato po proizvodnji kvalitetnih vina, kao što su zagorski škrlet, pinot, rajnski rizling te najpoznatija zagorska belina koju županija pokušava brendirati na tržištu. Važno je naglasiti kako su zagorski vinari na odličnom glasu u svijetu vina te osvajaju brojna odličja na natjecanjima. Voćnjaci koje obrađuju poljoprivrednici iz Hrvatskog zagorja većinom se baziraju na sadnicama jabuka, šljiva, trešanja i bobičastog voća. Stočarstvo igra važnu ulogu, posebice uzgoj svinja, goveda i peradi. Na području županije se potiče ekološka proizvodnja te se sve više poljoprivrednika okreće organskom uzgoju za što im EU uplaćuje i bespovratna sredstva. Županija je prepoznala veliku važnost u stočarstvu te unazad deset godina velika novčana sredstva ulaže u svinjogojstvo te uzgoj goveda i peradi. Poljoprivreda u Krapinsko-zagorskoj županiji većinom štuje tradicionalne metode uzgoja, ali se istovremeno prilagođava suvremenim trendovima održive poljoprivrede i inovacijama u proizvodnji kako bi pratili svijetske trendove te bili konkurentni na zahtjevnom europskom tržištu. Krapinsko-zagorska županija velika sredstva i trud ulaže u poljoprivredu kao vodeću gospodarsku granu. Prema podacima stručne podrške razvoju Hrvatske poljoprivrede, unazad nekoliko godina u Hrvatsko zagorje je preko Europskih fondova i državnog proračuna uloženo više od 20 milijuna eura, čime se financiralo ukupno 450 projekata. Bespovratnim sredstvima financiralo se gotovo 450 investicijskih projekata kako malih tako i mladih poljoprivrednih proizvođača, te

²⁹ Web stranica „Fina“, URL: <https://www.fina.hr/novosti/rezultati-poslovanja-poduzetnika-krapinsko-zagorske-zupanije-u-2020-godini> (Pristupljeno 20.04.2024.)

modernizacije velikih farmi. Zagorski farmeri najčešće koriste potporu bespovratnih sredstava pod nazivom 6.3.1 čija je potpora u 2023. iznosila 15 tisuća eura dok se u 2024. duplicirala te sada iznosi 30 tisuća eura.³⁰ „Potpore se najčešće upotrebljavaju za nabavu modernije mehanizacije koju koriste na svojim imanjima, a sve češće dobivenim sredstvima financiraju digitalnu i zelenu tranziciju. Digitalna tranzicija uključuje primjenu digitalnih tehnologija poput pametnih senzora, IoT (Internet stvari), umjetne inteligencije i robotske automatizacije kako bi se poboljšala efikasnost, produktivnost i održivost poljoprivredne proizvodnje. Na primjer, digitalne tehnologije mogu se koristiti za precizno navodnjavanje, praćenje stanja usjeva, optimizaciju gnojidbe i smanjenje upotrebe pesticida. U odnosu na digitalnu tranziciju, zelena tranzicija naglašava održivi pristup poljoprivredi koji minimizira negativne utjecaje na okoliš, promiče biodiverzitet, smanjuje emisije stakleničkih plinova i podržava obnovljive izvore energije. U kontekstu Krapinsko-zagorske županije, to može uključivati povećanje ekološke proizvodnje, upotrebu obnovljivih izvora energije u poljoprivrednim operacijama, implementaciju agroekoloških praksi poput plodoređa i smanjenje korištenja kemikalija.“³¹

Ruralni turizam Krapinsko-zagorske županije ima svoje korijene u bogatoj tradiciji, zelenoj prirodi te autentičnom ruralnom načinu života lokalnog stanovništva. Početci razvoja ruralnog turizma sežu u prošlost kada su se lokalni stanovnici bavili poljoprivredom, stočarstvom te živjeli tradicionalnim načinom života koje je u Hrvatskom zagorju specifično. Kroz godine je prepoznata vrijednost očuvanja te baštine i otvaranja domaćinstava za turiste koji žele iskusiti autentični život na selu. Razvoj ruralnog turizma potaknut je sve većim interesom turista za održivim putovanjima i povratkom prirodi. Lokalni su se poduzetnici počeli prilagođavati potrebama turista nudeći smještaj u tradicionalnim kućama ili seoskim gospodarstvima koje prikazuju kako su ljudi na području Krapinsko-zagorske županije nekad živjeli. Osim toga, razvijaju se različite aktivnosti poput obilaska vinograda (vinski putevi) i voćnjaka, degustacija domaćih proizvoda, jahanja, biciklizma, planinarenja te sudjelovanja u tradicionalnim manifestacijama i običajima. Krapinsko-zagorska županija postala je prepoznatljiva destinacija za ljubitelje ruralnog turizma zbog svojih prirodnih ljepota, kulturne i povijesne baštine i gostoljubivosti lokalnog stanovništva. Promocija održivog razvoja i

³⁰ Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/novosti/uspjesna-godina-za-uo-za-javnu-nabavu-i-eu-fondove-odraden-veliki-investicijski-ciklus/> (Pristupljeno 20.04.2024.)

³¹ Zanki. V., Ančić Vučinić. A., Turalija. S., Kordić M., Toto. Ormuž. A., Likan. V.(2021 g.), Zelena i digitalna transformacija turizma, str. 34.-35., URL:https://mint.gov.hr/UserDocImages/NPOO/211109_Zelena_ditalna_transform_osebna%20verzija.pdf (pristupljeno 20.04.2024.)

podrška lokalnim inicijativama dodatno su doprinijele razvoju ovakvog oblika turizma. Sve to zajedno čini ruralni turizam Krapinsko-zagorske županije izuzetno atraktivnim za posjetitelje koji traže autentično iskustvo u ruralnom okruženju.

Tablica 3. Analiza smještajnih jedinica i dolaznosti turista

	2012. godina	2023. godina
Broj soba, apartmana, kampova	952	1.972
Ukupan broj postelja	1.859	3.885
Broj dolazaka	62.837	190.456
Broj noćenja	161.811	402.061

Izvor: Vlastita izrada autora prema podacima web stranice Krapinsko-zagorske županije, URL: 2023 - <https://visitzagorje.hr/predstavljani-turisticki-rezultati-na-podrucju-krapinsko-zagorske-zupanije-u-2023-godini/> , 2012 - <https://kzz.hr/aktivnosti-krapinsko-zagorske-zupanije-iz-podrucja-turizma/> (Pristupljeno 23.04.2024.)

Prema podacima o ruralnom turizmu Krapinsko-zagorske županije koji su preuzeti s web stranice županije, Broj soba, apartmana i kampova u 2012. godini iznosio je 952 dok je u 2023. godini taj broj porastao na 1972 što iznosi povećanje za 107,56%. Ukupan broj postelja u 2012. godini iznosio je 1.859 dok je u 2023. godini taj broj porastao na 3.885, što iznosi povećanje od 108,98%. Prema podacima, broj dolazaka u 2012. godini iznosio je 62.837 dok je u 2023. godini broj dolazaka porastao na 190.456 te je time broj dolazaka porastao za 203,53%. Broj noćenja na području Krapinsko-zagorske županije u 2023. godini u odnosu na isto razdoblje 2012. godine porastao je za impresivnih 240.850 noćenja što je povećanje za 148,54%. Prema prikazanim podacima prikazana je „renesansa“ zagorskog ruralnog turizma. Tome je doprinjelo niz mjera koje je provela Krapinsko-zagorska županija sa suradnjom Europske unije koja je omogućila niz mjera kojima su se lokalnom stanovništvu dodijelila bespovratna sredstva. Danas na području Krapinsko-zagorske županije postoji 30 agroturizama s 192 ležaja, 130 kuća za odmor s 695 ležaja te 160 apartmana s 508 ležaja.³²

Tablica 4. Analiza dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista

God.	2019.		2020.		2021.		2022.		2023.	
	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
	176.892	373.437	90.027	204.427	150.665	304.571	175.869	368.886	190.456	402.061

³² Web novine „Zagorski list“, br.997, str.3, URL: https://issuu.com/zagorski_list/docs/997_11_7 (Pristupljeno 22.04.2024.)

Izvor: Vlastita izrada autora prema podacima turističke zajednice Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/novosti/krapinsko-zagorska-zupanija-prvi-put-ostvarila-vise-od-400-tisuca-nocenja/> - PDF dokument „rezultati 2023“, (Pristupljeno 22.04.2024.)

Turizam na području Krapinsko-zagorske županije bilježi značajan rast tijekom promatranih godina. Prema podacima za razdoblje od 2019. do 2023. godine, dolasci turista kontinuirano su rasli, dosežući svoj vrhunac u 2023. godini s 190.456 dolazaka. Slično tome, broj noćenja također bilježi stalni porast, dosežući najvišu brojku od 402.061 noćenja u istoj godini. Ovi impresivni podaci ukazuju na sve veću popularnost destinacije te potvrđuju ulogu Krapinsko-zagorske županije kao značajnog turističkog odredišta. Iz tablice se može zaključiti kako broj dolazaka turista kontinuirano raste tijekom promatranih godina, dosežući najveću brojku u 2023. godini s porastom od 7,88% u odnosu na 2019. godinu. Broj noćenja također bilježi konstantan rast, s najvećim brojem noćenja također u 2023. godini i porastom od 7,50% u odnosu na 2019. godinu. Ovi podaci ukazuju na stabilan i značajan porast turističke aktivnosti na području Krapinsko-zagorske županije, što sugerira pozitivne trendove u turističkom sektoru i potencijal za daljnji razvoj turizma u regiji.

3.3. Socijalna perspektiva

Socijalna perspektiva Krapinsko-zagorske županije odražava bogatu kulturnu baštinu, tradiciju gostoljubivosti i zajedništva te brigu za dobrobit lokalnog stanovništva. U fokusu socijalne perspektive je povezanost i pravednost, što podrazumijeva osiguravanje jednakih prilika i prava za sve građane Krapinsko-zagorske županije, uključujući i ponekad zapostavljenju skupinu stanovnika poput siromašnih i manjinskih zajednica. Županija nastoji promicati zdravlje i blagostanje stanovništva kroz pristup kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi i obrazovanju te poticanjem aktivnog životnog stila. Kulturna baština se cijeni i štiti kao važan dio identiteta županije, potičući tradicionalne vrijednosti i običaje. Stabilnost i povezanost unutar zajednice su prioriteti, te se potiču inicijative koje jačaju socijalnu povezanost i suradnju među građanima. Aktivno sudjelovanje građana u procesima odlučivanja promiče se kako bi se osiguralo da se njihovi interesi i potrebe uzimaju u obzir u planiranju i provedbi razvojnih projekata na području županije. Kroz sve navedene napore, županija teži ostvarenju pravednog i održivog društvenog okruženja koje će doprinosti dobrobiti svih svojih građana. Kako bi socijalna perspektiva bila uspješna potrebno joj je posvetiti puno pažnje kako bi ona bila uspješna, tj. ostvarila dobrobit za društvo. U nastavku su opisani primjeri programa koji

ilustriraju kako društvo može promicati dobrobit svojih članova i osigurati povezanost, pravednost i socijalnu stabilnost, a to su:³³

Programi socijalne zaštite- programi koji obuhvaćaju dobro osmišljene mjere i politike koje pružaju financijsku pomoć, usluge i podršku ranjivim skupinama u društvu. To uključuje naknade za nezaposlene, mirovine, dječje doplatke, socijalnu pomoć i zdravstveno osiguranje. Cilj im je osigurati socijalnu sigurnost i pružiti pristojan životni standard svim građanima, posebno onima koji su u nepovoljnom položaju zbog siromaštva, invaliditeta, nezaposlenosti ili drugih izazova. Programi socijalne zaštite promiču društvenu povezanost i pravednost te doprinose socijalnoj stabilnosti i blagostanju društva

Obrazovne politike koje promiču jednakost pristupa- to su politike koje promiču jednakost među stanovništvom, osmišljene su kako bi osigurale da svi pojedinci imaju jednake prilike za obrazovanje neovisno o socioekonomskom statusu, vjerskoj ili spolnoj pripadnosti, geografskom položaju ili drugim osobnim karakteristikama. To uključuje mjere poput pružanja besplatnog ili pristupačnog obrazovanja, stipendija za ugrožene skupine, podršku učenicima s posebnim potrebama te uklanjanje prepreka poput troškova školarina, udžbenika ili prijevoza. Cilj je stvoriti inkluzivno obrazovno okruženje koje potiče raznolikost, potiče kvalitetno učenje i omogućuje svakom učeniku da ostvari svoj puni potencijal.

Društveno odgovorno poslovanje- Društveno odgovorno poslovanje odnosi se na ostvarivanje društvenih i ekoloških ciljeva u poslovnim aktivnostima s ciljem postizanja pozitivnog utjecaja na društvo i okoliš. To uključuje brigu o zaposlenicima, lokalnoj zajednici, kupcima i okolišu. Primjeri uključuju politike zapošljavanja koje promiču raznolikost, društvenu povezanost, ulaganje u lokalnu zajednicu kroz donacije i volontiranje, usvajanje održivih poslovnih praksi poput recikliranja i smanjenja emisija stakleničkih plinova te transparentnost i odgovornost prema dionicima. Takvo poslovanje doprinosi socijalnoj održivosti stvarajući pozitivan utjecaj poduzeća ili javne uprave na društvo i okoliš dok ostvaruje ekonomske ciljeve.

Obrazovanje i zdravstvo su ključni elementi društvene održivosti jer pružaju temelje za dugoročni napredak zajednice. Kroz edukaciju, ljudi stječu znanja, vještine i vrijednosti potrebne za sudjelovanje u društvu, potičući ekonomski razvoj i socijalnu koheziju. Visoka

³³ Garbie, I. (2016) Sustainability in Manufacturing Enterprises: Concepts, Analyses and Assessments for Industry 4.0. Switzerland: Springer. str. 103-114.

razina obrazovanja omogućuje inovacije, potiče demokratske vrijednosti i smanjuje nejednakost.

Kroz obrazovanje, pojedinci razvijaju kritičko razmišljanje, analitičke sposobnosti i sposobnost rješavanja problema, što ih čini konkurentnijima na tržištu rada. Također, obrazovanje promiče socijalnu povezanost i osigurava jednak pristup prilikama za sve članove društva, što doprinosi smanjenju nejednakosti. Obrazovani pojedinci su skloniji sudjelovanju u demokratskom procesu i doprinose razvoju društva kroz inovacije, istraživanje i razvoj. Kroz obrazovanje se prenose i vrijednosti koje oblikuju moralni i etički karakter pojedinca, čineći ih odgovornijima prema sebi i zajednici. Obrazovanje na području Krapinsko-zagorske županije je napravilo veliki iskorak u posljednjih desetak godina. Na području županije moderniziraju se škole, ulaže se u učeničke domove kako se ne bi dogodilo da učenik odustane od željenog obrazovnog smjera zbog daljine. Na području Krapinsko-zagorske županije postoji 7 gradova i 24 općine s 33 osnovne škole s 54 područna odjela (škola). U Krapinsko – zagorskoj županiji djeluje 9 srednjih škola sa otprilike 4636 učenika koji su uključeni u programe trogodišnjeg, četverogodišnjeg i petogodišnjeg obrazovanja.³⁴ Srednje škole su organizirane kao gimnazije, strukovne i gospodarske škole. Visoka učilišta se danas nalaze u tri grada Krapinsko-zagorske županije, tj. u Krapini, Pregradi i Zaboku. Kao autonomna visokoškolska institucija izdvaja se Veleučilište Hrvatsko zagorje Krapina koja je s radom započela 2007. g. kao Visoka škola dok su Visoka učilišta u Zaboku i Pregradi organizirana kao dislocirani odjeli visokih učilišta iz drugih županija. Naime, u Pregradi se izvodi dislocirani studij Sestrinstva Medicinskog fakulteta u Osijeku (prostori Srednje škole Pregrada). Također, u Zaboku djeluju 2 dislocirana studija: 1. Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji; 2. Fakulteta organizacije i informatike u Varaždinu. Prema navedenom, može se zaključiti kako je Krapinsko-zagorska županija odličan primjer obrazovnog sustava s obzirom da na području županije stanovnici imaju priliku za cijeloživotno obrazovanje odnosno od osnovne škole pa sve do završenog visokog učilišta. Kao primjer ulaganja u obrazovanje ističe se ulaganje u regionalni centar kompetentosti u Zaboku. Škola vrijedna 8,80 milijuna eura pruža učenicima strukovnog obrazovanja usmjerenog na turizam da se školuju u modernim uvjetima sa kabinetima, pa čak i spavaćim

³⁴ Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/obrazovanje-kultura-i-sport-u-krapinsko-zagorskoj-zupaniji/> (Pristupljeno 23.04..2024.)

sobama gdje učenici imaju priliku upoznati rad recepcije, te strukovne smjerove kuharstva, ugostiteljstva i usluživanja gostiju.³⁵

Zdravstveni sustav osigurava pristup zdravstvenoj skrbi za sve građane, osiguravajući fizičko i mentalno blagostanje. Investicije u prevenciju bolesti, osiguranje kvalitetne zdravstvene skrbi i promicanje zdravog načina života doprinose dugoročnoj održivosti društva, smanjujući opterećenje zdravstvenog sustava i potičući produktivnost i radnu snagu. Edukacija i zdravstvo su stoga ključni za izgradnju stabilnog i prosperitetnog društva koje brine o svojim članovima i osigurava njihovu dobrobit i napredak. Prema analizi zdravstvenog sustava, na razini Krapinsko-zagorske županiji kao i na razini cijele Republike Hrvatske, zdravstveni sustav zaostaje. Unatoč modernoj bolnici Bračak koja je izgrađena na području Zaboka, sustav je i dalje loš. Kroz analizu reda liste čekanja za pregled, u bolnici Bračak se za razgovor sa logopedom čeka 121 dan, za pregled kirurga se čeka 100 dana dok se na RTG čeka čeka 60 dana.³⁶ Redovi liste čekanja su dugi te su ljudi prisiljeni koristiti privatne liječnike. To nije problem samo Krapinsko-zagorske županije već na teritoriju cijele RH. Krapinsko-zagorska aplikacijom redomat smanjila je spomenute liste čekanja no to je i dalje daleko od idealnog. Prema riječima župana Željka Kolara, Opća bolnica Zabok i bolnica hrvatskih veterana je u 2023. godini imala 10.524 pacijenta u stacionaru te 414.681 u poliklinici. Ukupni prihodi iznosili su 32.788,311 eura, dok su rashodi iznosili 32.729,599 eura, te višak prihoda iznosi 58.712 eura. U bolnici je zaposleno 710 djelatnika, od čega 559 zdravstvenih. Bolnica je dosegla brojku od 425.000 liječenih pacijenata, što je dosadašnji rekord, a u 2023. godini se u OB Zabok liječilo 45.000 pacijenata više nego u 2022. Bolnica Bračak (OB Zabok) je također i bolnica veterana gdje veterani Domovinskog rata imaju prioritet što je pohvalno. Zdravstveni sustav Krapinsko-zagorske županije ima i pozitivne strane te je važno naglasiti kako je OB Zabok jedna od modernijih bolnica te posjeduje iskusne i stručne doktore sa svim potrebnim tehnikama liječenja poput magnetske rezonance, ct-a, operacijskih sala i brojem potrebnih postelja za pacijente. Druga po redu, bolnica za rehabilitaciju u Krapinskim Toplicama u 2023. je nizala rekorde pa je tako svoju godinu završila sa 482.000 eura dobiti.³⁷ Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Krapinske Toplice, kako sam naziv kaže bolnica je za med. rehabilitaciju te liječenje neuroloških, kardiovaskularnih, ortopedsko-traumatiziranih, reumatskih i internističkih bolesnika odrasle i

³⁵ Web stranica Reginalnog centra kompetentnosti, URL: <https://www.rcktu-zabok.hr/> (Pristupljeno 23.04.2024.)

³⁶ HZZO – Lista čekanja, URL: <https://liste.cezih.hr/Ustanova?uId=461> (Pristupljeno 23.04.2024.)

³⁷ Web stranica Zagorje.com, URL: <https://www.zagorje.com/clanak/vijesti/zupan-kolar-se-oglasio-o-drzavnom-preuzimanju-ob-zabok-vratit-cemo-je> (Pristupljeno 23.04.2024.)

dječje dobi. Medicinski programi temelje se na primjeni prirodnih ljekovitih sredstava (ljekovita hipertermalna voda i prirodno ljekoviti blato – fango) i primjeni svih modernih postupaka fizikalne medicine i rehabilitacije. Lječilište raspolaže s kompletnom medicinskom dijagnostikom koja je potrebna u svrhu liječenja i praćenja rezultata liječenja. Prema riječima ravnatelja bolnice, prioriteta su u 2023. bili projekt obnove bolnice, stabilizacija financijskog stanja i podizanje kvalitete i opsega zdravstvene zaštite s ciljem postizanja zadovoljstva kod pacijenata. Prošle godine, bolnica Krapinske oplice je imala 12,5 posto pacijenata više na bolničkoj rehabilitaciji te su ostvarili rast od 14,2 posto bolničkih liječenja. U polikliničkom dijelu je vidljivo povećanje pruženih usluga od 53.000. Pozitivno je što Krapinske Toplice ostvaruju ciljeve iz godine u godinu te smanjuju opterećenje na OB Zabok.³⁸

3.4. Ekološki aspekti

Očuvanje prirodnih resursa ima ključnu ulogu u ekološkom aspektu održivog razvoja županije. Krapinsko-zagorska županija bogata je raznovrsnim prirodnim resursima koji su ključni za njezin ekonomski razvoj, ali isto tako i za očuvanje okoliša i kvalitetu života lokalnog stanovništva. Krapinsko-zagorska županija u budućnosti ovisi o očuvanju prirodnih resursa s obzirom da se ponuda i imidž destinacije baziraju na prirodnim ljepotama. Ukoliko županija želi u budućnosti biti konkurentna, mora u sadašnjosti pozicionirati održivost na prvo mjesto. Elementi na koje treba obratiti pozornost kod očuvanja resursa su:³⁹

Pokrivenost šuma - Krapinsko-zagorska županija obiluje šumskim područjima koja su važna za očuvanje bioraznolikosti te proizvodnju kisika i apsorpiranje CO₂. Šume u Krapinsko-zagorskoj županiji zauzimaju 44.080,26 ha ili 43,7% površine, što je više od nacionalnog prosjeka. Na području županije najviše su zastupljene šume hrasta, bukve, jelove šume te mješovite. Šume su svojom površinom neizostavan dio županije te je samim time vrlo važno provoditi plansko gospodarenje šumama kako bi se osigurala njihova dugoročna održivost.

Rijeke, potoci i vodna bogatstva - vodni sustav Krapinsko-zagorske županije čine rijeke poput Krapine, Sutle, Žutnice i Krapinčice. Na području županije također postoji mnoštvo ruralnih potoka i jezera koji su važan ekološki resurs. Najpoznatija jezera su Bedekovčanska jezera, a još postoje jezera Gotalovec, jezero Budinščina te jezero Zajezda. Podzemne i termalne vode

³⁸ Web stranica Zagorje.com, URL: https://www.zagorje.com/clanak/krapinske-toplice/novi-ravnatelj-u-godinu-dana-doveo-bolnicu-u-financijski-plus-i-smanjio-liste-cekanja#google_vignette (Pristupljeno 23.04.2024.)

³⁹ Web stranica „Zagorje zeleno“, URL: <https://www.zagorje-priroda.hr/strogo-zasticene-vrste/> (Pristupljeno 24.04.2024.)

važan su resurs županije te su zaslužne za veliki broj toplica na području Hrvatskog zagorja. Očuvanje čistoće vode i njenih ekosustava ključno je za očuvanje bioraznolikosti i osiguravanje pitke vode za lokalno stanovništvo.

Poljoprivredno zemljište - Poljoprivreda je važan dio gospodarstva županije, ali isto tako može imati značajan utjecaj na okoliš. Poljoprivredna površina u 2023. godini po stanovniku iznosila je 0,564 ha/stan. što je lagani porast u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje (0,529ha/stan.). S obzirom da na području županije živi otprilike 128.000 stanovnika, količina poljoprivrednih površina u hektarima je 73.304 ha. Promicanje održivih poljoprivrednih praksi poput ekološkog uzgoja, zaštite tla od erozije i smanjenja upotrebe pesticida ključno je za očuvanje plodnosti tla i zaštitu vodnih resursa.

Bioraznolikost - Krapinsko-zagorska županija ima raznolikost biljnog i životinjskog svijeta, uključujući i zaštićene vrste. Raznolikost biljnih i životinjskih vrsta u urbanim i ruralnim područjima pruža bogatstvo ekosustava. Očuvanje ovih staništa i vrsta ključno je za održavanje prirodnih resursa, regulaciju klime te podršku poljoprivredi i turizmu. Kroz zaštitu prirode i održivo korištenje resursa, osigurava se dugoročna održivost bioraznolikosti za dobrobit sadašnjih i budućih generacija. Na području Krapinsko-zagorske županije nalazi se nekoliko zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta a to su: pasji trn, kockavica, tisa, jadranska kozonoša i dr.

Zelene površine i zaštićena područja - Očuvanje zelenih površina, parkova, rezervata i drugih zaštićenih područja ključno je za očuvanje prirodnih resursa i pružanje prostora za rekreaciju, odmor i edukaciju građana. Na području Krapinsko-zagorske županije nalazi se zaštićeno područje park prirode Medvednica te je u području ekološke mreže „Natura 2000“. Zelene površine u Krapinsko-zagorskoj županiji kao što je naglašeno u više navrata predstavljaju važan element turističke ponude te se na njihovo očuvanje treba obratiti najviše pažnje.

Promicanje održivih praksi u Krapinsko-zagorskoj županiji potrebno je za očuvanje njezine prirodne ljepote, bogate kulturne baštine i sinergije lokalne zajednice. Održivi pristup u primjerice turizmu u ovoj regiji obuhvaća niz mjera usmjerenih na zaštitu okoliša, poticanje lokalne ekonomije i promicanje socijalne pravde. Važno je promicati održive prakse jer su one ključne za očuvanje prirodnih resursa poput šuma, rijeka i poljoprivrednih zemljišta, što u konačnici doprinosi očuvanju bioraznolikosti i ekosustava. Implementacija održive prakse uključuje implementaciju održivog gospodarenja šumama, zaštitu vodnih resursa od onečišćenja te poticanje ekološki prihvatljivih poljoprivrednih praksi. Promicanje održivih praksi kroz kulturu i tradiciju obuhvaća i podržavanje kulturne baštine kroz očuvanje tradicionalnih običaja, folklornih događaja i muzeja, što ima ključnu ulogu u očuvanju identiteta regije i pružanju autentičnog iskustva posjetiteljima. To može uključivati razvoj interpretacijskih centara i staza koji educiraju posjetitelje o bogatoj povijesti i kulturi područja. Podrška lokalnoj ekonomiji od strane Krapinsko-zagorske županije kroz poticanje suradnje s malim proizvođačima, obrtnicima i obiteljskim gospodarstvima doprinosi održivom razvoju zajednice. Ukoliko županija i lokalni poduzetnici ponude kvalitetan domaći proizvod to će potaknuti turista da kupuje lokalno, posjećuje tradicionalne opć. tržnice i sudjeluje u lokalnim radionicama čime će zasigurno pružiti ekonomsku podršku lokalnom stanovništvu. Kroz promicanje održivih praksi može se vršiti edukacija turista o važnosti očuvanja okoliša, poštivanja lokalnih običaja i praksi te samim time smanjiti negativan utjecaj putovanja na okoliš. Informiranje turista o mogućnostima za održiv prijevoz, recikliranje i smanjenje otpada također igra važnu ulogu. Promicanje održivih praksi na području Krapinsko-zagorske županije definirano je kroz četiri prioriteta područja te sedam posebnih ciljeva, a to su: ⁴⁰

Prioritetno područje „Obrazovanje i mobilnost“

Obrazovanje je provedeno kroz formalne i neformalne oblike te koncept cjeloživotnog učenja kao ključ dugoročne društvene stabilnosti i ekonomskog napretka određenog prostora. Iako je uloga regionalne samouprave u obrazovnom procesu ograničena, zbog značajnosti obrazovanja u oblikovanju pojedinca Krapinsko-zagorska županija i Savjet mladih će se u svom djelovanju zalagati za razvoj sustava jednakosti mogućnosti u formalnom obrazovanju

⁴⁰ Šorša. Z., (2023.), Regionalna strategija za mlade i sektor mladih Krapinsko-zagorske županije za razdoblje od 2023.-2027. godine, str. 24.-31., URL: <https://kzz.hr/wp-content/uploads/2022/02/4.-Nacrt-prijedloga-RSM-KZZ-2023.pdf> (Pristupljeno 24.04.2024.)

te težiti afirmaciji neformalnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja jer su upravo takve aktivnosti u području rada s mladima komplementarne formalnom obrazovnom procesu.

PC 1: Promicanje mobilnosti mladih iz Krapinsko-zagorske županije u svrhu razmjene znanja i učenja i

PC 2: Unaprjeđenje obrazovnih mogućnosti mladih u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Prioritetno područje „Rad, zapošljavanje i poduzetništvo“

Radi olakšanja integracije mladih na tržište rada u narednom će se razdoblju nastaviti s osiguravanjem uvjeta za izradu i provedbu programa i edukacija usmjerenih na udruge mladih i za mlade u području tržišta rada, poticati mlade na pronalazak posla, razvitak karijere ili samozapošljavanje, potaknuti sustavno informiranje o zapošljavanju, stručnom usavršavanju i mjerama za zapošljavanje mladih.

PC3: Unaprjeđenje konkurentnosti mladih Krapinsko-zagorske županije za tržište rada.

Prioritetno područje „Zdravlje i sport“

Usvajanjem zdravih navika i aktivnog načina života mladih osigurava se i kvalitetniji životni standard, prevencija ovisnosti i općenito odgovornije ponašanje, pa je mladima potrebna intenzivnija zdravstvena edukacija i savjetovanje.

PC 4: Unaprjeđenje kvalitete zdravstvene zaštite mladih usmjerene na prevenciju,

PC 5: Usvajanje zdravih životnih navika mladih.

Prioritetno područje „Demokratsko građanstvo, ljudska prava i kultura mladih“

Krapinsko-zagorska županija će u narednom razdoblju nastaviti osnaživati mlade u ulozi ravnopravnih sudionika u odlučivanju kroz društveno i političko sudjelovanje, udruge, neformalne grupe i inicijative posvećene lokalnim problemima, kako bi se i na taj način povećalo povjerenje mladih prema demokratskim institucijama.

PC 6: Jačanje angažmana mladih u području kulture,

PC 7: Održivi razvoj zajednice i aktivno sudjelovanje mladih u razvoju KZZ.

4. ISTRAŽIVANJE STAVOVA LOKALNOG STANOVNIŠTVA O VAŽNOSTI IMPLEMENTACIJE ODRŽIVOG RAZVOJA U RURALNOM PODRUČJU

Istraživanje stavova lokalnog stanovništva o važnosti implementacije održivog razvoja u ruralnom području potrebno je za prepoznavanje razmišljanja i prioriteta zajednice. Ankete, fokusne grupe i intervjui mogu istražiti svijest o održivom razvoju, važnost očuvanja prirodnih resursa i tradicije te spremnost na promjene. Pitanja se u pravilu odnose na ekonomske, ekološke i socijalne aspekte održivosti, identificirajući ključne izazove i potencijalne prilike, ali i nedostatke za lokalnu zajednicu. Analiza rezultata omogućit će oblikovanje politika i programa koji podržavaju dugoročnu održivost, potičući suradnju između lokalnih vlasti, poslovnih subjekata i građana u ostvarivanju zajedničkih ciljeva održivog razvoja. Istraživačka anketa u ovom radu zamišljena je da se provede među lokalnim stanovništvom odnosno ljudima koji stanuju ili često borave na području Krapinsko-zagorske županije te su upoznati sa svim prednostima i nedostacima po pitanju održivog razvoja na području županije.

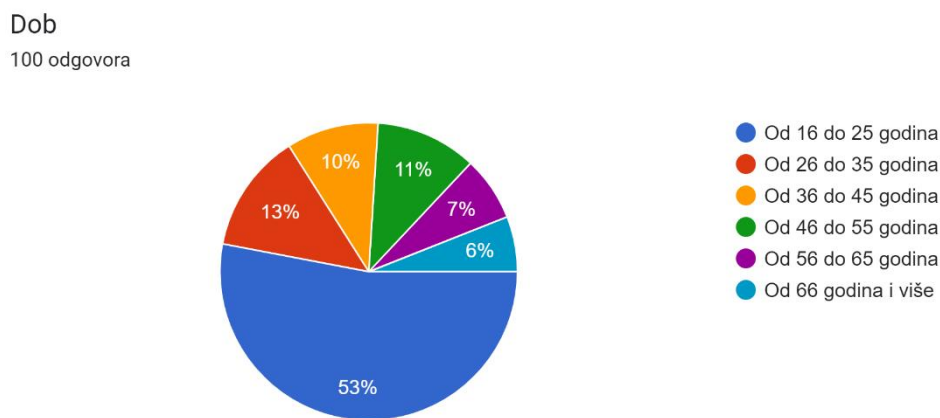
4.1. Metodologija istraživanja

Metodologija istraživanja koja je bila primjenjena za potrebe pisanja diplomskog rada bila je anketno ispitivanje. Anketa je bila korištena kako bi se prikupili kvantitativni podaci o stavovima, percepcijama te potrebama lokalnog stanovništva na temu održivog razvoja. Razlog zašto je odabrana baš anketa je mogućnost i brzina prikupljanja velikog uzorka ispitanika. Također, velika prednost je standardizacija podataka što zasigurno olakšava usporedbu među ispitanicima. Anonimnost ankete je svakako velika prednost jer se time želi potaknuti ispitanike na popunjavanje ankete bez razmišljanja da li će njihovi podatci izaći u javnost. Razlog zašto je baš anketni način korišten u ovom istraživanju je upravo efikasnost. Naime, anketa preko google obrasca pruža da se podatci prikupe bez troškova, uz par klikova te malo potrošenog vremena u odnosu na druge metodologije poput terenskog istraživanja, intervjua i fokusnih grupa za koje je potrebno vrijeme i novac. Anketa je provedena na 100 ispitanika te je osnovni uvjet bio da ispitanici žive na području Krapinsko-zagorske županije ili često borave na području iste tj. minimalno jedan dan u tjednu te da su ispitanici stariji od 16 godina. Rezultati su prikupljeni iskučivo u svrhu istraživanja potrebnog za diplomski rad, rezultati slijede u nastavku.

4.2. Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja donešeni na temelju ankete koja je provedena na 100 ispitanika ne mlađim od 16 godina te koji imaju boravište na području Krapinsko-zagorske županije biti će prezentirani u nastavku. Anketu je ispunilo 49% žena te 51% muškaraca što je zadovoljavajući omjer s obzirom da je cilj ankete bio da udio muškaraca i žena bude približno podjednak.

Graf 1. Dob ispitanika koji su ispunjavali anketu

Izvor: Izrađen graf prema provedenoj anketi autora rada

Prema grafu 1. ispitanici koji su popunjavali anketu tj. njih 53% imalo je u rasponu od 16 do 25 godina. Druga najčešća dob ispitanika bila je u rasponu od 26 do 35 godina, treći po redu su bili ispitanici koji su u rasponu dobi od 46 do 55 godina, ispitanici u rasponu od 35 do 45 godina činili su 10% ispitanika. Ispitanici u rasponu od 56 do 65 godina činili su 7% ankete dok je najmanji broj ispitanika bio stariji od 66 godina, točnije njih 6%.

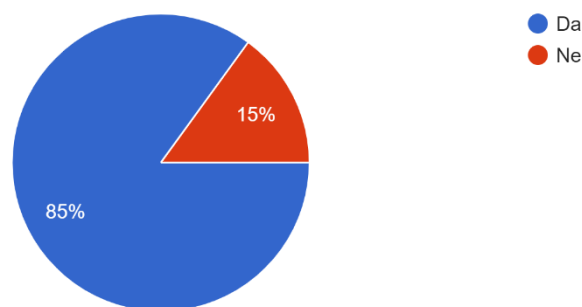
Ispitanici su najčešće potvrdili sa su završili srednjoškolsko obrazovanje točnije njih 45%. Prediplomski studij je završilo 37% ispitanika dok je 11% ispitanika završilo diplomski studij. Najmanji udio ispitanika završio je doktorat što čini njih 2%. S obzirom da 49% ispitanika posjeduje diplomu nekog visokog učilišta, može se pretpostaviti da će podatci biti relevantni za istraživanje jer se radi o mladim školovanim ljudima koji razumiju te su upoznati s tematikom „održivi razvoj“. Prilikom ispunjavanja ankete, ispitanici točnije njih 56% je

zaposleno. Drugi po redu, njih 32% potvrdili su kako su trenutno studenti dok su na dnu umirovljenici tj. njih 6%. Nezaposleni su činili 5% od ukupnog broja ispitanika, a kod ispunjavanja ankete bio prisutan i jedan učenik. Ispitanici koji su sudjelovali u anketi čine raznoliku skupinu, ali većina ih je obrazovana i zaposlena ili u procesu obrazovanja. Ovi podaci prikazuju da su mladi ljudi aktivno sudjelovali u istraživanju, što može pružiti korisne uvide u razmišljanja i stavove mladih po pitanjima održivog razvoja na području Krapinsko-zagorske županije. Međutim, važno je napomenuti da se ovi rezultati temelje na uzorku ispitanika i mogu se razlikovati od stvarnih razmišljanja populacije u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Graf 2. Upoznatost ispitanika sa pojmom "održivi razvoj"

Jeste li upoznati sa pojmom "održivi razvoj" ?

100 odgovora

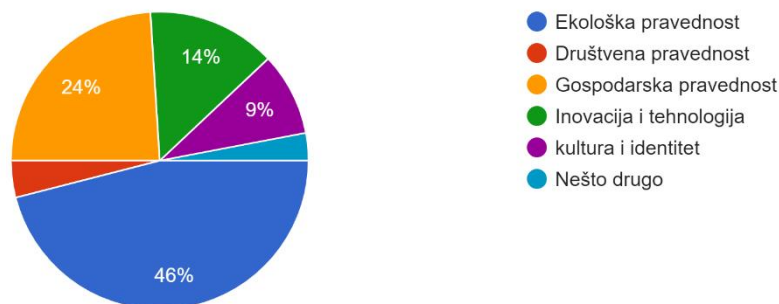
Izvor: Izrađen graf prema provedenoj anketi autora rada

U provedenoj anketi, 85% ispitanika je odgovorilo kako je upoznato sa pojmom „održivi razvoj“ što je i očekivano s obzirom da je kod ispunjavanja ankete u većini bila prisutna mlađa generacija. Ispitanici tj. njih 15% odgovorilo je kako nisu upoznati sa pojmom održivi razvoj. Omjer iz grafa 1. je zadovoljavajuć jer prikazuje kako je većina upoznata za pojmom što može označavati „svijetlu budućnost“ s obzirom da „na mladima svijet ostaje“. Dodatna svijest se može potaknuti da se djecu od osnovne škole počne upoznavati sa pojmom održivi razvoj kroz primjerice: razvrstavanje otpada, volontiranje, društveno odgovorno ponašanje i sl.

Graf 3. Asocijacija na pojam "održivi razvoj"

Na što Vas asocira pojam "održivi razvoj" ?

100 odgovora

Izvor: Izrađen graf prema provedenoj anketi autora rada

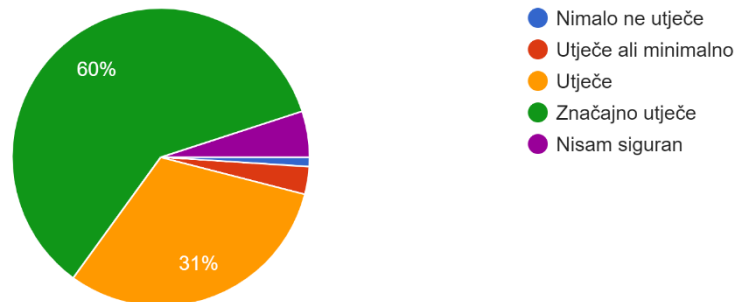
Prema podacima sa grafa 3., 46% ispitanika odnosno njih 46 potvrdilo je kako ih pojam „održivi razvoj“ asocira na ekološku pravednost koja označava očuvanje vode i prirode, zelenu infrastrukturu te obnovu eko sustava na području Krapinsko-zagorske županije. Njih 24 odnosno 24% izjavilo je kako ih pojam „održivi razvoj“ asocira na gospodarsku pravednost koja se odnosi na pravilnu raspodjelu prihoda, borbu protiv siromaštva, bolje radne uvjete te financijsku stabilnost. Ukupno 14% ispitanika potvrdilo je kako ih održivi razvoj asocira na inovacije i tehnologiju, što se odnosi na korištenje zelenih tehnologija tj. tehnologije koje paze na okoliš, ispuštaju manje CO₂ te ne štete ljudskom zdravlju. Održivi razvoj asocira 9% ispitanika na kulturu i identitet dok njih 4% asocira na društvenu pravednost. Ispitanici istraživanja imali su mogućnost dati mišljenje da ih podsjeća na „nešto drugo“, što je učinilo 3% ispitanika. Odgovori ispitanika koji su zaokružili „nešto drugo“ bili su kako ih održivi razvoj asocira na „stvaranje temelja budućim generacija“, jedan odgovor je bio kako održivi razvoj ispitanika asocira na „kombinaciju ekološke, društvene i gospodarske pravednosti“ dok je jedan ispitanik odgovorio kako ga održivi razvoj asocira na „kombinaciju ekološki prihvatljivog napretka uz nove tehnologije i inovacije“. Rezultati ovog dijela istraživanja nisu zadovoljavajući iz razloga jer je premalo ispitanika obratilo pažnju na društvenu odgovornost za koju se smatra da je također bitna ali da je ima sve manje. Pozitivna je činjenica da 46% ispitanika obraća pažnju na ekološku pravednost ali posebno veseli

dobiveni odgovor za koji se pretpostavilo da će netko napisati, a to je da održivi razvoj nije samo jedan element već je to kombinacija ekološke, društvene i gospodarske pravednosti kao što je odgovorio jedan ispitanik.

Graf 4. Utjecaj održivog razvoja na ruralno područje

U kojoj mjeri smatrate da održivi razvoj može utjecati na ruralno područje ?

100 odgovora

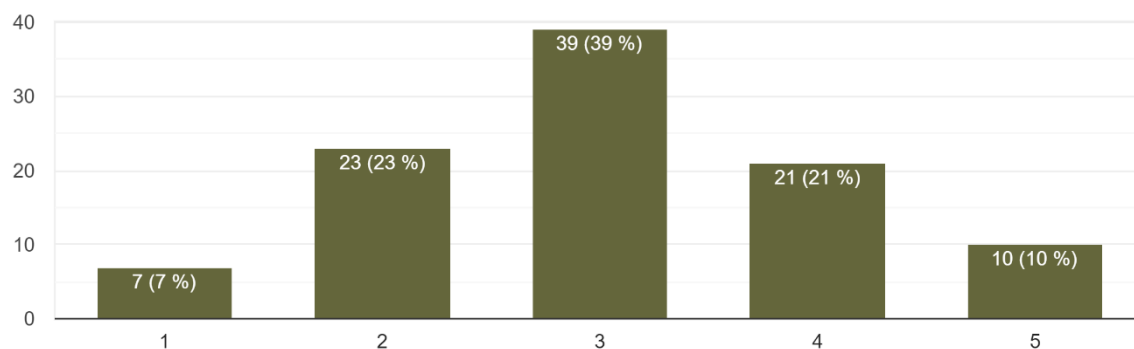

Izvor: Izrađen graf prema provedenoj anketi autora rada

Prema anekti, 60% ispitanika potvrdilo je kako održivi razvoj značajno utječe na područje Krapinsko-zagorske županije, 31% potvrdilo je kako utječe dok 5% ispitanika nije sigurno da li utječe ili ne. Odgovori daju do znanja kako su ispitanici svijesni pojma „održivi razvoj“ te da isti utječe na područje u kojem stanuju ili povremeno borave. Po pitanju važnosti očuvanja tradicionalnih običaja i kulture za održivi razvoj Krapinsko-zagorske županije, 77% ispitanika odgovorilo je kako je važno očuvanje kulture i tradicije. Nekolicina ispitanika, točnije njih 8% odgovorilo je da očuvanje kulture i tradicije nema nikakav utjecaj na održivi razvoj dok 16% ispitanika nije sigurno. Trebalo bi se ugledati na 77% ispitanika te shvatiti kako je očuvanje kulture i tradicije jedan od osnovnih elementa koji su povezani sa održivim razvojem, jer se samo uz svijest i očuvanje kulture i tradicije može doprinijeti održivom razvoju.

Graf 5. Rezultati trenutnog stanja Krapinsko-zagorske županije po pitanju održivog razvoja

Koliko ste zadovoljni trenutnim stanjem održivog razvoja u ruralnim područjima Krapinsko-zagorske županije? (1-vrlo nezadovoljan/na, 2-nezadovoljan/na...voljan , 4 zadovoljan/na, 5-vrlo zadovoljan/na)
100 odgovora

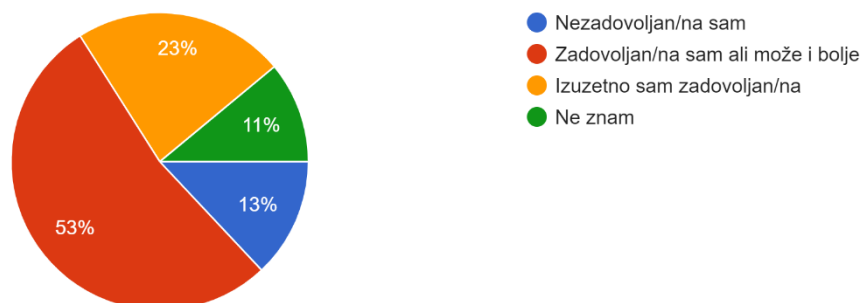
Izvor: Izrađen graf prema provedenoj anketi autora rada

Po pitanju trenutnog stanja pojma „održivi razvoj“ na području Krapinsko-zagorske županije, 10% ispitanika se složilo s činjenicom kako su vrlo zadovoljni sa održivim razvojem na području županije dok se njih 21% izjasnilo kako su samo zadovoljni. Najveći broj ispitanika odnosno njih 39% izjasnilo se kako „nisu ni zadovoljni ali ni nezadovoljni“ što bi značilo kako je stanje na razini županije prosječno te se ne ističe ni po čemu. U anketi je 23% ispitanika zaokružilo da su nezadovoljni trenutnim stanjem dok je njih 7% istaknulo kako su vrlo nezadovoljni trenutnim stanjem. Prema rezultatima istraživanja se dolazi do zaključka kako stanje održivog razvoja na području Krapinsko-zagorske županije i nije baš bajno. Naime, 69% ispitanika je odgovorilo da ili nije zadovoljno ili može bolje što je pokazatelj kako Krapinsko-zagorska županija može i mora bolje po pitanju održivog razvoja. Prema rezultatima istraživanja vidljivo je kako ima prostora za napredak te se trebaju vodeći ljudi županije više posvetiti aktivnostima, mjerama i politikama koje su usmjerene ka održivom razvoju. Ispitanici koji nisu zadovoljni kroz anketu su imali pravo predložiti vlastite prijedloge za unaprijeđenje održivog razvoja na području županije te će u nastavku biti navedeni.

Graf 6. Zadovoljstvo dostupnosti osnovnih usluga (zdravstvo, obrazovanje, javni prijevoz)

Kako biste ocijenili dostupnost osnovnih usluga (zdravstvo, obrazovanje, javni prijevoz) u Krapinsko-zagorskoj županiji ?

100 odgovora

Izvor: Izrađen graf prema provedenoj anketi autora rada

Prema prikupljenim podacima ankete, 53% ispitanika je zaokružilo kako su zadovoljni osnovnim uslugama ali može i bolje, 23% ispitanika se izjasnilo kako je izuzetno zadovoljno, 11% ispitanika nije sigurno u ocijenu o osnovnim uslugama dok se 13% ispitanika složilo kako su nezadovoljni osnovnim uslugama poput zdravstva, obrazovanja i javnog prijevoza. Negativna činjenica je kako 66% ispitanika nije zadovoljno ili smatra da može bolje po pitanju osnovnih usluga. U 21. stoljeću se očekuje kako bi usluge javnog prijevoza, zdravstva i obrazovanja trebale biti svima dostupne te bi svi trebali biti zadovoljni spomenutim uslugama.

Kao što je već navedno, osnovne usluge trebale bi svima biti dostupne te je iznenađujući rezultat ankete kako stanovnici županije nisu zadovoljni istim. Nakon toga, pokrenuto je istraživanje po pitanju potreba stanovništva županije i što bi trebalo unaprijediti po tom pitanju a rezultati slijede u nastavku.

Tablica 5. Nezadovoljstvo javnim uslugama

Javne usluge	Broj ispitanika
Javni prijevoz	27
Obrazovanje	6
Zdravstvo	13

Izvor: izrada autora prema prijedlozima ispitanika ankete

Prema priloženoj tablici vidljivo je kako je stanovništvo Krapinsko-zagorske županije najviše nezadovoljno javnim prijevozom. Smatraju kako su potrebne linije koje povezuju mala mjesta sa županijskim središtima te kako su potrebne češće dnevne linije prema glavnom gradu Zagrebu. Obrazovanje je kritiziralo 6 ispitanika, te smatraju kako su potrebne reforme u školstvu na temu održivog razvoja. Ispitanici, njih 13 smatra kako je potrebno unaprijediti zdravstveni sustav na području županije tj. smanjiti liste čekanja kako bi stanovnici županije što prije došli na pregled. Odgovor jednog anonimnog ispitanika kako bolnica Bračak treba uvesti modernije tehnologije kako starije osobe ne bi trebale na preglede odlaziti u Zagreb što im otežava i činjenica nepovezanog javnog prijevoza.

Na pitanje, kako bi na konkretnom primjeru ispitanici ankete unaprijedili politiku održivog razvoja u vlastitom mjestu dobiveni su sljedeći odgovori koji će se intepretirati kako su i glasili:

Ispitanik 1. - „Potrebno je poboljšati infrastrukturu“

Ispitanik 2. - „Bolji i integriraniji javni prijevoz, više obnovljivih izvora energije“

Ispitanik 3. – „Koristio bih više obnovljivih izvora energije i posvetio se ekonomskoj pravednosti.“

Ispitanik 4. - „Dolazim iz Mača. Budući da nemamo baš javnog prijevoza, to bih unaprijedila. Osobe koje nemaju auto, teško je doći do posla jer busevi ne voze. Busevi voze samo školarce. Vlak nemamo do Mača, ima do Poznanovca što je udaljeno 10-15 minuta, tako da bi se svakako barem linija buseva trebala organizirati.“

Ispitanik 5. – „Više edukacija oko očuvanja okoliša i kulture, uvođenje redovnih linija za javni prijevoz kako bi ljudi više koristili javne prijevoze a manje osobne automobile time bi se više uštedjelo u kućanstvu i manje zagađivao okoliš“

Ispitanik 6. – „Brže rješavanje dokumenata, investiranje u doškolovanje radnika u javnim službama. Investirati u marketing i turizam i povezivanje usluga, poljoprivreda i ugostiteljstvo.“

Ispitanik 7. – „Pomoć da mladi talenti ostanu u županiji. Čuvati mladu radnu snagu !“

Ispitanici ankete izražavaju nezadovoljstvo iz različitih perspektiva, ali naglašavaju potrebu za promjenama. Nezadovoljstvo za nedostatkom javnog prijevoza tj. linijama javnog prijevoza i nedostatkom obnovljivih izvora energije jasno je istaknuto. Ispitanik iz Mača ukazuje na

konkretne probleme vezane uz nedostatak prijevoza, dok drugi ističu važnost edukacije o okolišu i kulturi te potrebu za integriranim javnim prijevozom radi smanjenja zagađenja uštede. Također se ističe potreba za bržim rješavanjem administrativnih procesa i birokracije. Ispitanici su istaknuli kako je potrebna podrška mladima kako bi ostali u županiji na način da im županija omogući priliku za građenje mjesta za stanovanje te bolje radne uvjete. Iz svega navednog može se zaključiti kako su potrebne promjene u infrastrukturi, javnom prijevozu, korištenju obnovljivih izvora energije i podršci mladima te su te promjene ključne za poboljšanje životnog standarda i općenito kvalitete življenja u Krapinsko-zagorskoj županiji. Zaključno, problemi koji su navedeni od strane stanovnika županije su rješivi. Potrebno je utvrditi ciljeve te politike i smjernice kojima će se ciljevi dostići. Krapinsko-zagorska županija je u nekoliko primjera pokazala kako se može pozitivno istaknuti od prosjeka te napraviti promjenu za boljitak stanovništva županije te se vjeruje kako ni u ovom slučaju neće biti drugačije. U nastavku će se поближе razjasniti hipoteze iz uvoda te se donijeti zaključak da li su one potvrđene ili odbačene.

Hipoteza 1- Stanovnici Krapinsko-zagorske županije koji su više obrazovani i informirani imaju pozitivniji stav prema implementaciji održivog razvoja u ruralnim područjima.

Iz provedenog anketnog istraživanja može se zaključiti da stanovnici Krapinsko-zagorske županije koji su obrazovani i informirani o pojmu održivog razvoja zaista imaju pozitivniji stav prema implementaciji održivog razvoja. Anketa je pokazala da su ispitanici većinom bili mladi i obrazovani, s većim dijelom ispitanika koji posjeduju srednju i visoku stručnu spremu. Većina ispitanika (85%) je bila upoznata s pojmom "održivi razvoj" što upućuje na visok nivo informiranosti. Također, rezultati pokazuju da je obrazovanje jedan od ključnih faktora u razumijevanju i podržavanju održivog razvoja. Prema navedenom obrazloženju može se zaključiti kako je „hipoteza 1“ potvrđena.

Hipoteza 2- Ruralni turizam ima značajan potencijal za poticanje ekonomskog razvoja i održivosti ruralnih područja u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Analiza je potvrdila da ruralni turizam ima značajan potencijal za poticanje ekonomskog razvoja i održivosti u Krapinsko-zagorskoj županiji. Županija već bilježi pozitivne ekonomske pokazatelje zahvaljujući turizmu što se očituje u porastu dolazaka te samim time i porastu prihoda od turizma. Krapinsko-zagorska županija posebno se oslanja na ruralni turizam kojim privlači posjetitelje prirodnim ljepotama i kulturnom baštinom. Poljoprivreda i turizam su ključni sektori koji doprinose ekonomskom rastu, a ulaganja u turizam i povezane

infrastrukture mogu dodatno potaknuti ekonomski razvoj. Zaključno, ruralni turizam ima značajan potencijal za poticanje ekonomskog razvoja i održivosti ruralnih područja u Krapinsko-zagorskoj županiji te je samim time „hipoteza 2“ potvrđena.

Hipoteza 3- Postoji negativna korelacija između stanja okoliša i ekonomskog razvoja ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije.

Kod anketnog istraživanja ispitanici su izrazili nezadovoljstvo stanjem okoliša, navodeći probleme poput onečišćenja i nedostatka održivih praksi. Također, postoji nezadovoljstvo javnim uslugama, osobito na usluge javnog prijevoza i korištenja obnovljivih izvora energije, što ukazuje na potrebu za dodatnim infrastrukturnim ulaganjima. Depopulacija ruralnih područja dodatno pogoršava situaciju, budući da smanjenje broja stanovnika utječe na održivost lokalne zajednice i ekonomskih aktivnosti. Ovi čimbenici upućuju na to da ekonomski razvoj može imati negativne učinke na okoliš ako nije pažljivo planiran i uravnotežen s ekološkim potrebama. Potrebno je postići ravnotežu između ekonomskog rasta i očuvanja okoliša kako bi se osigurala dugoročna održivost. Rezultati istraživanja potvrđuju postojanje negativne korelacije između stanja okoliša i ekonomskog razvoja ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije čime je „hipoteza 3“ potvrđena.

5. IZAZOVI I PRILIKE ODRŽIVOG RAZVOJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE

Izazovi i prilike održivog razvoja predstavljaju specifičnu problematiku koja utječe na ekonomiju, društvo i okoliš. Jedan od ključnih izazova sa kojima se suočava održivi razvoj je pronalaženje ravnoteže između ekonomskog rasta i očuvanja prirodnih resursa. S porastom globalne populacije i potrošnje, sve veći pritisak se stavlja na resurse poput vode, energije i hrane, što može dovesti do ekološkog i socijalnog poremećaja na regionalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini. Klimatske promjene su također veliki izazov, sa sve učestalijim ekstremnim vremenskim događajima i prijetnjom za bioraznolikost. Na izazove ne treba gledati kao na nešto loše, već im se prilagoditi i stvoriti rješenja i prilike. Razvoj tehnologija poput obnovljivih izvora energije, pametnih gradova i održive poljoprivrede otvara put prema održivoj budućnosti. Promjene u politici, kao što su regulacije za smanjenje emisija stakleničkih plinova i poticanje ekoloških inicijativa, također igraju bitnu ulogu u rješavanju spomenutih izazova. Također, sve veći broj ljudi postaje svjesniji važnosti očuvanja okoliša te se razvija globalni pokret za održivost.

5.1 Identifikacija ključnih izazova

Kako bi se izradile strategije i ciljevi koji se žele postići, prioritetno je identificirati ključne izazove održivog razvoja koji mogu „zaprijetiti“ Krapinsko-zagorskoj županiji. Zbog povećane potrošnje, proizvodnje i pretjerane migracije stanovništva, najveći izazov održivog razvoja u današnje vrijeme je zasigurno očuvanje ruralnog okoliša. S obzirom da je Krapinsko-zagorska županija pretežno ruralnog područja sa nekoliko regionalnih središta, očuvanje ruralnog okoliša je ključno za imidž županije. Izazovu očuvanja okoliša potrebno je pristupiti jasno definiranom misijom i vizijom kako bi se županija kretala u smjeru željenog stanja u budućnosti. Jedan od izazova koji postoji već dugo na području županije su tradicionalna gospodarstva i industrije koja koriste zastarjele tehnologije od kojih su neke stare i do 50, 60 godina. Zastarjelost opreme i tehnologije je izazov kojeg poduzeća trebaju riješiti uz male poticaje županije. Naime, lokalne tvrtke se trebaju okrenuti modernizaciji tehnologija i inovacijama kako bi smanjili negativne učinke na okoliš. U naprednijim državama u ruralne sredine se većinom svrstavaju industrije informacijske tehnologije te zelene tehnologije, samim time bi i Krapinsko-zagorska županija trebala razmisliti o sličnom načinu kreiranja industrijskih zona na području županije. Izazov klimatskih promjena trenutno pogađa države na globalnoj razini, samim time i Krapinsko-zagorsku županiju. Klimatske

promjene su izazov na koji se teško može pronaći rješenje pošto je globalnog značaja, no može mu se prilagoditi. Izazovi klimatskih promjena mogu rezultirati ekstremnim vremenskim uvjetima poput poplava, suša i ekstremnih temperatura. Stanovništvo na području županije se nažalost svake godine sve češće uz sve jači intenzitet teško nosi sa klimatskim promjenama. Svoje vinograde štite zaštitnom mrežom, bez navodnjavanja se gotovo nemoguće baviti poljoprivredom dok se zbog visokih oscilacija u temperaturama pojavljuju bolesti na poljoprivrednim nasadima za koje nema lijeka. Proces prilagodbe klimatskim promjenama je izrazito skup te nemaju svi poljoprivrednici mogućnost u vidu financijskih sredstava. Potrebna je suradnja županije i Europske unije kako bi poljoprivrednici pribavili prijeko potrebna bespovratna sredstva kroz europske mjere prilagodbe te smanjili negativni utjecaj na poljoprivredu, infrastrukturu i životnu sredinu. Pošto se Krapinsko-zagorska županija sve više okreće turizmu, održivi turizam postavlja se kao novi izazov na području županije. Turizam može imati i sociokulturne posljedice koje se odnose na prekomjerno korištenje kulturne baštine, prenapučenost lokalnih zajednica i gubitak autentičnosti tradicionalnog načina života. Izazov je razviti turizam koji će poštovati lokalnu kulturu, poticati socijalnu inkluziju i pridonijeti očuvanju kulturne baštine. Turizam može biti važan izvor prihoda i zapošljavanja za regiju kao što je Krapinsko-zagorska županija, ali istovremeno može pridonijeti degradaciji okoliša i prirodnih resursa. Izazov koji se postavlja pred vodstvo Krapinsko-zagorske županije je pronaći ravnotežu između ekonomske dobiti od turizma i očuvanja prirodnih i kulturnih resursa za buduće generacije.

5.2 Prilike za održiv razvoj

Sa gledišta mogućih prilika koje nosi održivi razvoj, opcije su mnoge. Naime, održivi razvoj je još uvijek novi pojam na prostoru Republike Hrvatske te ga ne doživljavaju svi ljudi i poduzetnici na način na koji bi trebali. Velika prednost održivog razvoja je što može obuhvatiti sve dijelove nacionalnog gospodarstva te se može odnositi na primjerice ekologiju, turizam, gospodarstvo i sl. Područja na koja bi se održivi razvoj trebao odnositi će biti detaljnije opisana u nastavku.

Velika prilika održivog razvoja na području Republike Hrvatske je razvoj turizma. Hrvatska obala poznata je u svijetu prekrasnim plažama, čistim morem i bogatom kulturnom baštinom te samim time privlači milijune turista svake godine. Razvoj održivog turizma, koji uključuje ekološku osviještenost stanovništva, očuvanje prirodnih resursa, podršku lokalnoj zajednici te stimuliranje ekoloških praksi može dugoročno ojačati turistički sektor i promicati ekonomski rast. Također, investicije u obnovljive izvore energije, energetska učinkovitost i zelene

tehnologije predstavljaju priliku za smanjenje emisija stakleničkih plinova i stvaranje novih radnih mjesta u sektoru obnovljive energije. Podrška ruralnom razvoju, poticanje lokalne poljoprivrede i promocija održivih praksi u poljoprivredi također su važni elementi održivog razvoja kako na području Krapinsko-zagorske županije tako i u Republici Hrvatskoj. Integrirani pristup koji uključuje suradnju svih dionika može osigurati prosperitet i dobrobit svih građana u održivoj budućnosti Hrvatske.

5.2.1 Poticanje ruralnog turizma

Kao što je već naglašeno kroz rad, Krapinsko-zagorska županija obiluje prekrasnim prirodnim brežuljkastim krajolicima, bogatom kulturnom baštinom i tradicionalnim seoskim naseljima. Primjerice, etno selo poput Kumrovca, dvorac Trakošćan i Veliki Tabor već su turistički atraktivna mjesta prepoznata kod turista koji ih posjećuju. Kroz ulaganje u obnovu i očuvanje starih seoskih tradicionalnih kuća, organizaciju manifestacija tradicijske kulture koje prikazuju povijest županije, kao što su seoski sajmovi, folklor i gastronomske manifestacije, te promociju aktivnosti poput planinarenja, biciklizma i jahanja, može se potaknuti razvoj ruralnog turizma. Također, osnivanje eko-destinacija koje promiču održive prakse i ekološki osviještene turističke aktivnosti moglo bi privući posjetitelje zainteresirane za ekološki prihvatljive opcije. Krapinsko-zagorska županija strategiju poticanja ruralnog turizma radi kroz bespovratne subvencije u suradnji sa Europskom unijom, a neke od subvencija su sljedeće:

1. JAVNI POZIV za savjetovanje sa zainteresiranom javnošću u postupku donošenja Pravilnika za dodjelu bespovratnih potpora u turizmu Krapinsko-zagorske županije u 2024. godini

Javni poziv za savjetovanje sa zainteresiranom javnošću u postupku donošenja Pravilnika za dodjelu bespovratnih potpora u turizmu Krapinsko-zagorske županije u 2024. godini objavljuje se s ciljem unapređenja kvalitete smještajne turističke ponude i uvođenja inovativnih turističkih sadržaja. Ciljevi uključuju povećanje broja dolazaka i noćenja turista, unapređenje turističke kvalitete usluga i sadržaja, razvoj ponude s većom dodanom vrijednošću i stvaranje prepoznatljivog imidža turizma Krapinsko-zagorske županije. Pravilnik utvrđuje kriterije i postupak za bespovratne financijske potpore za sufinanciranje

turističkih projekata u 2024. godini. Korisnici mogu biti fizičke i pravne osobe registrirane za obavljanje turističke djelatnosti na području županije.⁴¹

2. JAVNI POZIV za dodjelu bespovratnih potpora u turizmu Krapinsko-zagorske županije u 2024. godini

Prema informacija sa web stranice Krapinsko-zagorske županije, predmet ovog Javnog poziva je dodjela bespovratnih potpora Krapinsko-zagorske županije za sufinanciranje turističkih projekata u svrhu unapređenja i razvoja turizma na području Krapinsko-zagorske županije u 2024. godini. Pod time se poglavito misli na unapređenje kvalitete postojeće smještajne ponude te uvođenje dodatnih inovativnih turističkih sadržaja u postojećim registriranim turističkim subjektima na području Krapinsko-zagorske županije, a sve u svrhu povećanja broja dolazaka i noćenja turista; unapređenja turističke kvalitete usluga i sadržaja; razvoja turističke ponude s većom dodanom vrijednošću koja će omogućiti veću prosječnu potrošnju turista; izgradnje, obnove i podizanja kvalitete smještajnih kapaciteta i dodatnih turističkih sadržaja te stvaranja prepoznatljivog imidža turizma Krapinsko-zagorske županije.“

Maksimalni iznos potpore koji se može dodijeliti pojedinom Korisniku iznosi do 50% prihvatljivih troškova bez PDV-a, a najviše do 5.000 EUR.⁴²

5.2.2. Podrška lokalnoj poljoprivredi

Krapinsko-zagorska županija ima dugu tradiciju poljoprivrede, posebno vinogradarstva, ratarstva te proizvodnje tradicionalnih proizvoda poput bučinog ulja i meda. Podrška lokalnim poljoprivrednicima kroz edukacije, subvencije za održivu poljoprivredu i promociju lokalnih proizvoda mogla bi potaknuti razvoj malih obiteljskih gospodarstava tzv. opg-ova i udruženja koja proizvode domaće proizvode zanimljive turistima. Također, organizacija turističkih posjeta trebala bi uključivati posjete poljoprivrednim gospodarstvima, berbama voća, vinskim stazama i tradicionalnim radionicama čime bi se turistima omogućilo autentično iskustvo ruralnog života na području Krapinsko-zagorske županije. Županija lokalnim poljoprivrednicima kroz razne sajmove i manifestacije nudi priliku da svoje proizvode prodaju posjetiteljima a pritom primjerice ne plaćaju izložbena mjesta. Podrška lokalnoj

⁴¹ Web stranica Krapinsko-zagorske županije (06.04.2024), URL: <https://kzz.hr/natjecaj/savjetovanje-donosjenja-pravilnika-za-dodjelu-bespovratnih-potpورا-u-turizmu-kzz-za-2024/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

⁴² Web stranica Krapinsko-zagorske županije (10.04.2024), URL: <https://kzz.hr/natjecaj/javni-poziv-za-dodjelu-bespovratnih-potpورا-u-turizmu-u-2024-godini/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

poljoprivredi u Krapinsko-zagorskoj županiji ponajviše se nudi kroz natječaje za potporu bespovratnih sredstava te edukaciju poljoprivrednika a neki od primjera su:

1. NATJEČAJ ZA POTPORU ZA OČUVANJE PČELINJEG FONDA NA PODRUČJU KZZ ZA 2024.

Svrha natječaja je podnošenje zahtjeva za potporu za očuvanje pčelinjeg fonda na poljoprivrednim gospodarstvima u Krapinsko-zagorskoj županiji za razdoblje 2024. – 2027. godine, s ciljem održavanja i povećanja broja pčelinjih zajednica. Potpora se dodjeljuje u obliku bespovratnih financijskih sredstava te visina potpore po košnici iznosi minimalno 1,50 eura, a maksimalno 4,00 eura, dok za certificirane proizvođače meda iznosi 4,00 eura po košnici. Maksimalna visina potpore koju korisnik može ostvariti je 650,00 eura.⁴³

2. NATJEČAJ ZA POTPORU ZA ZAŠTITU VIŠEGODIŠNJIH NASADA OD PADALINA ZA 2024.

Predmet natječaja je podnošenje zahtjeva za potporu za zaštitu višegodišnjih nasada od padalina u Krapinsko-zagorskoj županiji za razdoblje 2024.-2027. godine, usklađeno s Uredbom Komisije (EU) br. 1408/2013. Potpora za kupnju materijala i elementa za postavljanje sustava za zaštitu od tuče iznosi do 50 % prihvatljivih aktivnosti, a najviše do 3.000,00 eura. Isplata potpore odvija se u dvije faze: 50% u roku od 30 dana od potpisivanja Ugovora, a ostatak nakon dostave i prihvaćanja Izvješća s popratnom dokumentacijom.⁴⁴

5.2.3. Razvoj zelenih tehnologija

Krapinsko-zagorska županija s obzirom na resurse koje posjeduje može zasigurno postati lider u primjeni zelenih tehnologija, posebno u područjima poput obnovljivih izvora energije, energetske učinkovitosti i održive gradnje. S obzirom da se na području županije nalazi veliki broj zapuštenih poljoprivrednih zemljišta, postoji velika mogućnost razvoja zelenih tehnologija. Primjerice, instalacija solarnih panela na zapuštena zemljišta, na krovove javnih zgrada, poticanje energetski učinkovite gradnje kroz subvencije i edukaciju, te podrška start-upovima koji razvijaju inovativna rješenja za zaštitu okoliša mogli bi promicati razvoj zelenih tehnologija u Krapinsko-zagorskoj županiji. Već ranije u radu je bilo spomenuto kako bi se Krapinsko-zagorska županija trebala okrenuti „čistijim“ industrijama, npr. tvrtka koja se bazira na informatičkoj tehnologiji, tvrtka čija se proizvodnja bazira na eko materijalima,

⁴³ Web stranica Krapinsko-zagorske županije URL: <https://kzz.hr/natjecaj/natjecaj-za-potporu-za-ocuvanje-pcelinjeg-fonda-na-podrucju-kzz-za-2024/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

⁴⁴ Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/natjecaj/natjecaj-za-potporu-za-zastitu-visegodisnjih-nasada-od-padalina-za-2024/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

tvrtka koja poštuje načela održivog razvoja po pitanju okoliša primjerice koja reciklira materijale. Krapinsko-zagorska županija u suradnji sa EU potiče razvoj zelenih tehnologija, neki od primjera su sljedeći:

1. JAVNI POZIV za sufinanciranje izrade izvješća o energetsom pregledu i energetskeg certifikata za obiteljske kuće na području Krapinsko-zagorske županije

Predmet javnog poziva je dodjela sredstava Krapinsko-zagorske županije fizičkim osobama za sufinanciranje izrade izvješća o energetsom pregledu i energetskeg certifikata za obiteljske kuće sa svrhom prijave na javni poziv Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost za 2024. godinu. Županija će korisnicima pokrivati do 100% opravdanih troškova, maksimalno 332,00 € (s PDV-om). Raspoloživa sredstva iznose 13.200,00 € i osigurana su kroz Proračun Krapinsko-zagorske županije za 2024. godinu.⁴⁵

2. NATJEČAJ za ulaganje u modernizaciju i povećanje konkurentnosti poljoprivrednika u preradi i stavljanje na tržište poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na području Krapinsko-zagorske županije u 2024. godini

Predmet i svrha natječaja je podnošenje zahtjeva za potporu za povećanje i unapređenje poljoprivredne proizvodnje te trženje poljoprivrednih proizvoda na području Krapinsko-zagorske županije za razdoblje 2024.-2027. godine. Visina potpore po korisniku iznosi do 6.500,00 eura, a maksimalno do 50% od ukupno prihvatljivih aktivnosti, temeljem Pravilnika II za provedbu mjera razvoja poljoprivredne proizvodnje.⁴⁶

⁴⁵ Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/natjecaj/javni-poziv-za-sufinanciranje-izrade-izvjesca-o-energetskom-pregledu-i-energetskog-certifikata-za-obiteljske-kuce-na-podrucju-krapinsko-zagorske-zupanije-2/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

⁴⁶ Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/natjecaj/natjecaj-za-ulaganje-u-modernizaciju-i-povecanje-konkurentnosti-poljoprivrednika-2024/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

6. ZAKLJUČAK

Održivi razvoj u suvremenom svijetu privlači sve više pozornosti te mu se stanovnici, poslovni subjekti i udruge sve više posvećuju. Održivi razvoj sastoji se od ekonomskih faktora, društvenih faktora i ekoloških faktora a sve sa ciljem održivosti i očuvanja resursa za dobrobit budućih generacija. Održiva ekonomska praksa podrazumijeva i poštivanje prava radnika, pravednu raspodjelu dohotka među stanovništvom te poticanje lokalnih zajednica i malih poduzeća. Uz ekonomski faktor, održivi razvoj obuhvaća i ekološku dimenziju koja se fokusira na zaštitu prirodnih resursa i očuvanje bioraznolikosti. To uključuje smanjenje emisija stakleničkih plinova, očuvanje šuma, voda i tla te promicanje održive poljoprivrede, zelenih tehnologija te očuvanje ruralnih sredina. Također, važan je i pristup upravljanju otpadom koji minimizira zagađenje okoliša i promiče recikliranje i ponovno korištenje materijala u procesima proizvodnje. Društvena dimenzija održivog razvoja naglašava potrebu za povezanošću među stanovništvom i pravednom sustavu u kojem svi stanovnici imaju pristup osnovnim potrebama kao što su obrazovanje, zdravstvena skrb te pravo na rad. Borba protiv siromaštva, nejednakosti i diskriminacije ključni su elementi održivog društva. Također, važno je promicati kulturološku raznolikost i poštovanje ljudskih prava neovisno o vjeri, nacionalnosti ili spolu osobe.

Prema rezultatima istraživanja Krapinsko-zagorska županija ima veliki potencijal po pitanju održivog razvoja. Zbog svoje netaknute prirode i bogatstva prirodnim resursima može biti regionalni lider po pitanju posjećenosti i razvoja održivog načina turizma. Vodstvo Krapinsko-zagorske županije potiče lokalno stanovništvo na razmišljanje o održivom razvoju kroz bespovratne subvencije za energetske obnove, subvencije lokalnim općinama te subvencije za moderna energetska rješenja. Rezultati poticaja ruralnog turizma vidljivi su kroz podatke gdje je unazad deset godina Krapinsko-zagorska županija ostvarila 161.811 noćenja dok je nakon deset godina taj broj porastao na 402.061 noćenje. Važno je napomenuti kako je robna razmjena Krapinsko-zagorske županije pozitivna, pa je tako 2023. godinu završila u plusu sa 291.186.000 eura. Razlog većeg izvoza u odnosu na uvoz je svakako kvaliteta proizvoda od malih, ali i većih proizvođača na području županiji. Veće industrijske zone na području županije nalaze se u Zaboku, Krapini i Humu na Sutli, ali nesmije se zaboraviti i ostale manje gradove.

Pretraživanjem literature za pisanje ovog rada, slijedilo je iznenađenje zbog dostupnosti informacija koje su lako dohvatljive. Naime, službena stranica Krapinsko-zagorske županije je odlično organizirana te je moguće u par klikova pronaći informacije o održivom razvoju koje su bile potrebne za pisanje diplomskog rada. Krapinsko-zagorska županija raste iz godine u godinu i to je realnost koju su stanovnici županije nekad sanjali a sad je žive. Na području županiju iz dana u dan otvaraju se novi projekti, kroz apn kredite potiču se mlade obitelji za ostanak u županiji a međunarodne korporacije i trgovački centri svoja središta sele upravo u Krapinsko-zagorsku županiju. Poljoprivreda, ruralni turizam te razvoj zelenih tehnologija grane su gospodarstva kojima županija sve više pridodaje pažnje i čiji se razvoj očekuje u bliskoj budućnosti. Prema rezultatima ankete koja je bila izrađena u svrhu istraživanja za potrebe diplomskog rada, stanovnici Krapinsko-zagorske županije izjasnili su se kako nisu zadovoljni projektima održivog razvoja na području županije. Uvidom u sadašnje stanje vidljivo je kako je situacija u odnosu na ostale županije veoma dobra no stanovnici možda nisu dovoljno educirani. Potrebno je vršiti intenzivniju edukaciju stanovništva od najranije faze obrazovanja tj. kroz edukacije u osnovnim školama a za malo starije stanovništvo edukaciju bi se vršilo poput sponzoriranih oglasa na društvenim mrežama. Nakon istraživanja jasno je da Krapinsko-zagorska županija ima veliki potencijal po pitanju ulaganja u održivi razvoj te je također potencijal za razvoj poljoprivrede, ruralnog turizma te razvoja zelenih tehnologija kao što je već i navedeno. Održivi razvoj zahtijeva suradnju svih dionika društva, uključujući vodstvo države, privatni sektor, lokalno stanovništvo te suradnju lokalne i regionalne samouprave.

Osobno smatram kako održivi razvoj ne predstavlja samo izazov, već i priliku za stvaranje boljeg i prosperitetnijeg svijeta za sve. Potrebna je integracija održivih načela u politike i prakse na svim razinama, od lokalne do globalne. Također, edukacija i podizanje svijesti ključni su za promicanje održivog načina života i poticanje promjena u ponašanju što se i pokazalo kroz istraživanje u radu gdje je kroz „hipotezu 1“ potvrđeno kako su obrazovaniji stanovnici županije bolje upoznati sa pojmom održivog razvoja. Kroz promjenu stajališta i usvajanje održivih praksi, može se osigurati bolju budućnost za sve ali što je još važnije, za buduće generacije.

POPIS LITERATURE

Knjige i znanstveni članci:

Črnjar K., Črnjar M., Menadžment održivog razvoja, Rijeka, 2009., str.-79

Tafra-Vlahović. M.(2011): Održivo poslovanje, Intergrafika d.o.o., Zaprešić, 08 str.

Garbie, I. (2016) Sustainability in Manufacturing Enterprises: Concepts, Analyses and Assessments for Industry 4.0. Switzerland: Spriniger. str. 103-114.

Krce Miočić. B., Razović. M., Klarin. T.(2016) Management of sustainable tourism destination through stakeholder cooperation, Zadar, str. 99-120.

Jagarčec.M., Bardak.S., Krizmanić.L., (2022 g.), Akcijski plan energetske učinkovitosti Krapinsko-zagorske županije za razdoblje 2022.-2024. godine, Zabok. Dostupno na: <https://kzz.hr/dokumenti/programi-i-planovi-energetske-ucinkovitosti/> (Pristupljeno 28.03,2024)

Sedlar.M., Maruševac. T., Novosel. T., Tusatnovski I., Maras. H.(2022 g.), Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama Krapinsko-zagorske županije, Zabok. Dostupno na: <https://kzz.hr/dokumenti/program-zastite-zraka-ozonskog-sloja-i-ublazavanja-klimatskih-promjena/> (Pristupljeno 28.03,2024)

United Nations (2015) "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development", New York, United Nations, str. 6

Cordina. C. (2023) Mala i srednja poduzeća, 5 str, URL:https://www.europarl.europa.eu/erpl-app-public/factsheets/pdf/hr/FTU_2.4.2.pdf (Pristupljeno 20.04.2024)

Zanki. V., Ančić Vučinić. A., Turalija. S., Kordić M., Toto. Ormuž. A., Likan. V.(2021 g.), Zelena i digitalna transformacija turizma, URL: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/NPOO/211109_Zelena_ditalna_transform_osebna%20verzija.pdf (pristupljeno 20.04.2024.)

Garbie, I. (2016) Sustainability in Manufacturing Enterprises: Concepts, Analyses and Assessments for Industry 4.0. Switzerland: Spriniger. str. 103-114.

Šorša. Z., (2023.), Regionalna strategija za mlade i sektor mladih Krapinsko-zagorske županije za radoblje od 2023.-2027. godine, str. 24.-31., URL: <https://kzz.hr/wp-content/uploads/2022/02/4.-Nacrt-prijedloga-RSM-KZZ-2023.pdf> (Pristupljeno 24.04.2024.)

Web izvori:

CUT ZABOK, URL: <https://www.rcktu-zabok.hr/> (Pristupljeno 27.03.2024)

Zagorje.com , URL: <https://www.zagorje.com/clanak/zupanija/zupan-obecao-jos-veca-ulanjanja-u-zagorski-turiza> (Pristupljeno 27.03.2024)

Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/dokumenti/plan-razvoja-krapinsko-zagorske-zupanije-2021-2027/> (Pristupljeno 28.03.2024)

Službena stranica ministarstva turizma i sporta. URL: <https://mint.gov.hr/strategija-razvoja-odrzivog-turizma-do-2030-godine/11411> (pristupljeno 28.03.2024.)

NN 2/2023 (4.1.2023.), Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, URL: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=55636> (Pristupljeno 01.04.2024.)

Health Resources & Services Administration, URL: <https://www.hrsa.gov/rural-health/about-us/what-is-rural> (Pristupljeno 01.04.2024)

Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/povijest-krapinsko-zagorske-zupanije-i-podrucja-danasnje-krapinsko-zagorske-zupanije/> (Pristupljeno 15.04.2024)

Lidermedia.hr, URL: <https://lidermedia.hr/biznis-i-politika/gospodarstvo-u-2023-rast-brzi-od-prosjeka-eu-a-154860> (Pristupljeno 19.04.2024.)

HZZO – Lista čekanja, URL: <https://liste.cezih.hr/Ustanova?uId=461> (Pristupljeno 23.04.2024.)

Web stranica „Zagorje zeleno“, URL: <https://www.zagorje-priroda.hr/strogo-zasticene-vrste/> (Pristupljeno 24.04.2024.)

Web stranica Krapinsko-zagorske županije (06.04.2024), URL: <https://kzz.hr/natjecaj/savjetovanje-donosenja-pravilnika-za-dodjelu-bespovratnih-potpora-u-turizmu-kzz-za-2024/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

Web stranica Krapinsko-zagorske županije (10.04.2024), URL: <https://kzz.hr/natjecaj/javni-poziv-za-dodjelu-bespovratnih-potpora-u-turizmu-u-2024-godini/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

Web stranica Krapinsko-zagorske županije URL: <https://kzz.hr/natjecaj/natjecaj-za-potporu-za-ocuvanje-pcelinjeg-fonda-na-podrucju-kzz-za-2024/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/natjecaj/natjecaj-za-potporu-za-zastitu-visegodisnjih-nasada-od-padalina-za-2024/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/natjecaj/javni-poziv-za-sufinanciranje-izrade-izvjesca-o-energetskom-pregledu-i-energetskog-certifikata-za-obiteljske-kuce-na-podrucju-krapinsko-zagorske-zupanije-2/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

Web stranica Krapinsko-zagorske županije, URL: <https://kzz.hr/natjecaj/natjecaj-za-ulaganje-u-modernizaciju-i-povecanje-konkurentnosti-poljoprivrednika-2024/> (Pristupljeno 26.04.2024.)

Web stranica „Hrvatska mreža za ruralni razvoj“, URL: <https://hmrr.hr/ruralni-razvoj/> (Pristupljeno 04.06.2024.)

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1. Ciljevi održivog razvoja	16
Graf 1. Dob ispitanika koji su ispunjavali anketu	41
Graf 2. Upoznatost ispitanika sa pojmom "održivi razvoj"	42
Graf 3. Asocijacija na pojam "održivi razvoj"	43
Graf 4. Utjecaj održivog razvoja na ruralno područje.....	44
Graf 5. Rezultati trenutnog stanja Krapinsko-zagorske županije po pitanju održivog razvoja.....	45
Graf 6. Zadovoljstvo dostupnosti osnovnih usluga (zdravstvo, obrazovanje, javni prijevoz).....	46
Tablica 1. Omjer prihoda i rashoda, izvoza i uvoza (2023. godina).....	26
Tablica 2. Najznačajniji sektori gospodarstva Krapinsko-zagorske županije prema ukupnom prihodu u 2023. godini.	28
Tablica 3. Analiza smještajnih jedinica i dolaznosti turista	31
Tablica 4. Analiza dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista.....	31
Tablica 5. Nezadovoljstvo javnim uslugama	46